

2020. február

kíváncsi diákok lapja

Fekete Istvánra emlékezünk

4. oldal

Indul a 16. Cimbora Kalácsa Pályázat!

23. oldal

16. Cimborá Kaláka Pályázat

10-15 éves kíváncsi diákoknak

Nyeremény: részvétel a 16. Cimborá Kaláka Táborban

2020-ban ismét találkozhatnak a Cimborá olvasói és szerkesztői, munkatársai: együtt táborozunk Erdővidéken, Setétpatakon június 29. és július 3. között. A játékokból, műhelymunkából, kirándulásból, esti tábortüzes éneklésből összeálló program lényege az ismerkedés és a közös alkotás öröme.

A táborba a csoportos vagy a két egyéni pályázat valamelyikével juthatsz el:

- 1. Csapatot verbuválsz**, és jelentkeztél a Kaláka Versenyre;
- 2. Megtetszik egyik a két műhely közül (MédiaMűhely vagy a márciusi lapszámban meghirdetésre kerülő Kortárs irodalmi alkotóműhely)**, és egyénileg pályazol, követve a 23. oldalon lévő pályázati kiírást.

A 16. Cimborá-táborba meghívást nyer

a Cimborá Kaláka Versenyben legjobbnak bizonyuló négy csapat

és

kilenc-kilenc kiválasztott jelentkező a MédiaMűhelybe, valamint a Kortárs irodalmi alkotóműhelybe.

Részletek a 23. oldalon!

CIMBORÁ – 2020. február, XXX. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10-15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

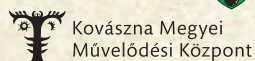
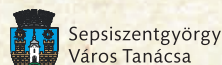
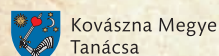
A Cimborá árát a Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
CIBAN: RO14BRDE150SV01455331500
BRD Sf. Gheorghe, Fundația Cimborá
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Forrai Tibor, Gergely Edó,
Jakab Villó Hanga, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Müller Henrietta, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Csillag István illusztrációja
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

TÁMOGATÓINK

Tartalom

Cimbirodalom

Fekete Istvánra emlékezünk ..... 4. oldal

Arcok az előőrsből: Sánta Miriám ..... 7. oldal

Külső-belső falak között (5.)
Szócs Imre fordítása ..... 8. oldal

Csak 1 vers

Lövetei Lázár László rovata

Tompa László: Sötétben jár az óra ..... 9. oldal

Erdélyi cigány mesevilág

Végh Balázs Béla rovata

A cigányok eredetmondái ..... 10. oldal

Edóságok

Gergely Edó rovata

Minden ember titka ..... 13. oldal

Cimbi olvasólámpája

Jakab Villó Hanga rovata

**Hogyan olvasnak felnőttek
ifjúsági irodalmat** ..... 14. oldal

Szín-tér

Vetró-Bodoni Barnabás rovata

**Városkép emberekből -
A Szín-téren: Francesco Clemente** ..... 16. oldal

Barangoló

Kónya Éva rovata

A természet megdöbbentő tűzijátékai ... 18. oldal

Félelmetes látványosságok:

a tűzhányók ..... 19. oldal

Pályázat

16. Cimborá Kaláka Pályázat ..... 23. oldal

**Felvettétek a kesztyűt! - Összefoglaló a Cimborá-
kihívásra érkezett pályázatokról** ..... 24. oldal

Ti írtátok

Pályázat ..... 25. oldal

Ti olvastátok ..... 26. oldal

Otthon a természetben

Köllő Zsolt rovata

Az idei év „sztárjai” ..... 28. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója ..... 29. oldal

Keresztrejtvény

Forrai Tibor rovata

..... 30. oldal

Cimbi képtára

Kónya Éva rovata

Tűzhányók ihlette festmények ..... 31. oldal

Halhatatlan állattörténetek világában

Fekete István 120 éve, 1900. január 25-én született a magyarországi Göllén, irodalmi pályáját a harmincas éveiben kezdte vadástörténetek közlésével a szerkesztő és vadászíró Kittenberger Kálmán biztatására. 1936-ban az Országos Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság történelmi regény pályázatát nyerte meg *A koppányi aga testamentuma* című regényével, amelyet több regény, elbeszélés, filmforgatókönyv követett 1946 tavaszáig, amikor tiltólistára került a bolsevizmust bíráló írásai miatt. Hét esztendő hallgatás után a Móra és az Ifjúsági Könyvkiadó adta ki állatregényeit. A *Kele* (állattörténet egy gólyáról), a *Lutra* (egy vidráról), a *Tüskevár*, a *Bogáncs*, a *Téli berek*, a *Vuk*, a *Hú* a magyar irodalomban egyedülálló példányszámban jelent meg és jelenik meg újra napjainkban is. Szerzőjük 1970. június 23-án hunyt el Budapesten.

Egy-egy fiúval való kivételes bánásmód... egy-egy rosszul sikerült felelettem felett való viccelődése valamelyik tanárnak, amikor pedig igazán készültem, gombóccá gyűrte a feleletet a torkomban, és egyszerűen megnémultam. A végeredmény: szekunda vagy valami nyomorult félszekunda. Magam sem értettem magamat. Különösen a számtan lett végleges ellenségem, mert olyan kérdéseket sem tudtam megoldani, amelyeket pedig, ha magam voltam, fejből felírtam a táblára.

Az író tízéves korában

Mindezekon felül pedig állandó zavaros és rémes álmokkal küzdve, néha csodálatosan szép, néha pedig borzongatóan fájdalmas orgonazúgást hallva, olyan melódiák zengtek a fülemben, amelyek borzalmosságukban is feledhetetlenül szépek voltak, és – nagyon ritkán és nagyon röviden – néha nappal is újra jelentkeztek.

Mivel azonban általában rendesen viselkedtem, szüleim talán megnyugodtak, hogy majd csak lesz valahogy, és csak akkor döbentek meg, amikor a félévi bizonyítványban latinból, földrajzból és számtanból megbuktam. Bizonyítványkiosztás után tócsát sírtam

a zsebkendőmbé, és hazamenve a bizonyítványt beletettem a misekönyv vastagságú, Családi levelező című könyvbe, amelynek állandó helye volt a szekrény tetjén, a sarkon, és nemcsak szerelmes levelekkel, de különféle szükséges okmányok kiállításával, jogi tanácsokkal, sőt, végrendeletekkel is foglalkozott. Ebben az időben Lassú Kati nevű kis cselédünk volt, aki – mint mindenki, aki megérdemelte – egy kicsit családtagnak is számított éveken át, de aki, amikor már férjhez ment is, amíg Kaposváron laktunk, mindvégig meglátogatott bennünket. (...)

Amikor hazaérkeztem, apám még hivatalban volt, anyám nem kérdezett semmit, hiszen nem tudták, hogy az a megalázó, rettenetes okirat három, majdnem jóvátehetetlen szekundát tartalmaz, amelyeket teljesen kijavíthatatlannak és jóvátehetetlennek éreztem, és létezésük úgy feküdt gyomromban, mint egy malomkő.

És lassan esteledett.

Szüleim színházba készültek, és ezt a ritka örömet lehetetlen lett volna ezzel a mocskos bizonyítványnyal megrontani, tehát vártam, amíg elmentek, aztán bevallottam Katinak, hogy én bizony háromból megbuktam...

– És most akkor mi lesz? – kérdezte Kati.

– Elbujdosom... Megtakarított kis pénzem már a zsebemben van. Kilenc korona húsz krajcár...

– Hideg lesz – mondta Kati tárgyilagosan, mert hiszen kemény tél volt, ezt én is tudtam. – Egy kis szalonnát, kenyeret is bepakoltam a tarisznyádba... (Fekete István: *Ballagó idő*, részlet)

A 11,8 × 8,8 centiméteres fotó a leírás szerint jó eséllyel 1953–1954 telén készült, hátoldalán pedig az író saját kezű sorai állnak: *Bogáncs figyelő „stellung”-ban. Mindent*

A képek forrása: Sánta Gábor – Fekete István nyomában Móra Kiadó, Budapest, 2014

meg akar érteni és hiába magyarázom neki, hogy nem érdemes...

„Igaz ugyan, hogy Bogáncs sem tudja, hogy ő kutya, mégpedig pumi a javából. Tehát nem puli, hanem pumi, aki ugyancsak a pásztorkutyák felekezetébe tartozik, de belül nyugább csontozatot, kívül pedig rövidebb szőrt visel. Más különbség nincs köztük, csak hasonlóság, ami a hűséget, okosságot, kitartást és bátorságot illeti.” (Bogáncs)

FEKETE ISTVÁN

Lutra (részletek)

A vidra csodálatos érzékeit nem kerüli el semmi, ami körülötte történik. Amit szeme meglát, orra megérez és füle meghall: mind-mind mond valamit. Nem emberi szóval, persze, hanem a jelek és események nyelvén, amelyet könnyű lefordítani annak, aki ért hozzá, hogy elmondja azoknak, akik szeretnék megérteni a természet világának titokzatos nyelvét.

Ha a vidra összekunkorodva, kényelmesen fekszik, az azt jelenti, hogy:

– Jól érzem magam.

Ha játékosan úzi a halat, elkapja, feldobja a levegőbe, az emberi nyelven azt jelenti:

– Szép az élet, és nagyon jól érzem magam.

De ha hirtelen felül a barlangban, feszülten figyel a gyanús külső jelekre vagy hangokra, az jelentheti azt is:

– Menekülni! – vagy azt, hogy: – Vigyázat! – vagy azt, hogy: – Mi ez? Várjak vagy meneküljek?

A mozdulatokban, de különösen a hangokban benne van az, amit az ember beszédnek nevez. A varjúkárógás majdnem mindig egyforma, de csak az emberi fülnek, mert az egyikben hívás van, a másikban pedig:

– Egy ember jön a folyóparton, vigyázzatok, puska van nála!

Nincs élőlény, amely viselkedésével, hangjával, mozdulataival ne mondana valamit, és ne jelezne valamit, és ne mutatná ki örömét, fájdalmát, figyelmeztetését, legyen az öreg nyárfa, amelyik féloldalt dőlve erőlködik, hogy bele ne zuhanjon a folyóba, vagy vidra, amely látzólag alszik, de orra szimatolva mozog.

Lutra, ha beszélni tudna, most azt mondaná:

– Valami dög úszik a vízen.

***

A tél őrjöngése azonban mind kevésbé hallatszik be, mert a hó befedte a kijáratokat, s csak néha hallani, hogy

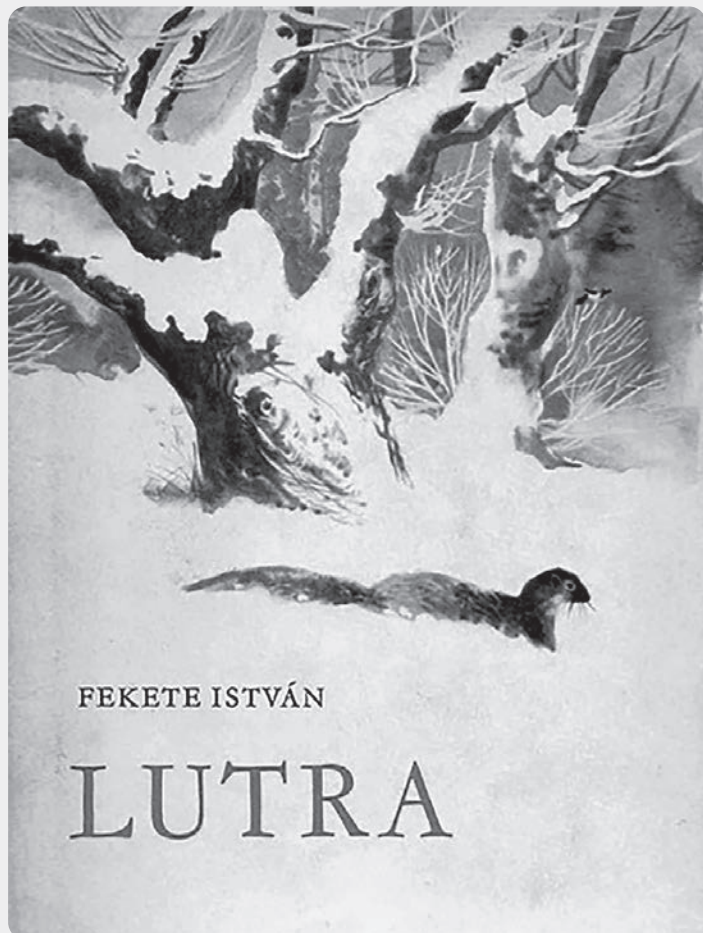

egy-egy öreg ággal hosszas verekedés után végeznek a duhaj széllegények.

Az odvak hallgatnak már, mert legtöbbjüket betömte a hó, hacsak nincs akkora üreg mögöttük, mint a folyóparti fűzfában, ahol a kis nőstény vidra hiába várja haza Lutrát. Várta egész éjjel, és várta egész nap. Közben az odú hol úgy szólt, mint egy keserves tárogató, hol úgy, mint egy részeg nagybögő. Végül is Lutráné szögére akasztotta a bizonytalan özvegyi fátylat, és nagytakarítást csinált, ami legjobb ellenszere a bánatnak.

Közben azonban elindult a hó, hogy végleg tönkregye a fa alatt kissé oldalt húzódo üreget, amelybe állandóan havat szitált be a szél.

Lutráné ásni kezdett, oldalt tágítva a barlangot. A vékony törmelék után vastag homokréteget talált: gyorsan ment a munka. Az első lábak felkapták a feneket, s a kitermelt anyagot átadták a hátsóknak, melyek erélyes rúgásokkal továbbították a vén fűzfa belsejébe. Nem kellett óvakodnia, hiszen odakinn óriások verekedtek, ámbár a külső tombolás egyre halkult, és pár óra alatt elfulladt. A fűzfa belsejében most már magasan állt a törmelék és a homok.

FEKETE ISTVÁN

LUTRA

A nagy, kényelmes új helyiség már nem is a fűzfa alatt volt, a homok pedig száraz. A kis nőstény fáradtan, de a nyugalom és zavartalanság érzésével szaglászta körül új otthonát, de egyáltalán nem gondolta, és nem is mondta:

– Ó, Lutrám, hol vagy?

Igaz, azt sem gondolta:

„Maradj, hűtlen csirkefogó, ott, ahol vagy!” – hanem gyermekeit érezte, akik lesznek, s akiket így is, úgy is neki kell megszülni és felnevelni. Lutrára tehát most már nincs is szükség. Fiatalabb párok ugyan nagyjából kitanak egymás mellett, de az öreg hímek nem tűrik a családi élet mozgalmasságát és a kicsinyek nyafogását.

Felesleges lenne arról beszélni, hogy Lutráné valami langyos hiányérzeten kívül bánatot is érzett, mert – nem érzett.

Igaz azonban, hogy Lutra se verte a fejét a falba, hogy:

– Ó, én galád fráter, mért hagytam el azt a jóságos kis asszonyt? – mert semmiféle falat nem látott, sőt, alig pár lépésre látott, és félméteres hóban fürta magát előre a cél felé, amelyet már egészen közelinek érzett.

A tél őrzönghetett, ahogy akart, a széllegények buk-fencet vethettek, ordíthattak, törhették a fákat, és nyargalhattak, mint a megvadult csorda, Lutrát ez nem tértette el, nem ijesztette meg, még csak nem is aggasztotta, mert az üvöltésen, ropogáson, zengő süvöltésen túl hal-kan, selymesen, puhán hallotta már, hogy szól az ősanya, a menedék, életének igazi helye és táplálója: a víz.

A VÍZ!

A levegőben vízszag volt, a suhogó hópolyhek között langyos vízpára úszott, s amikor a völgy fenekén kiért az erdőből, szeme megcsillant, mert a holtzínű fehér, világos tájat zöldesfekete, kanyargó hegyi patak vágta ketté.

Lutra odakúszott a patakhoz, megszagolta a vizet, ivott is egy kortyot, és úgy érezte: az a kétnapos vonzás megszűnt, vágyainak térképén az a pont elenyészett.

Lutra otthon volt.

Ez a víz tisztább, mint a folyóé, gyorsabb és hango-sabb, hidegebb és sötétebb, mégis átlátszóbb – és Lutra az otthon minden biztonságával merül el a patak vizében.

Csillag István rajza

Arcok az előőrsből

Sánta Miriám vagyok, 1993-ban születtem Kozsváron, ugyanott élek. A János Zsigmond Unitárius Kolégiumba jártam iskolába, ahol irodalom- és zeneszeretemet szabadjára engedhettem, tanulhattam. Kilencedikes koromtól írok verseket, akkor kezdtem el kórusban énekelni, de olyan családban nőttem fel, ahol meghatározó volt az éneklés és a zene hallgatása. Később a Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar-norvég szakán végeztem, és a mesterképzést továbbra is magyar nyelven és irodalommal folytattam. Az irodalmi élet sűrűjébe leginkább abban az időszakban kerültem, jelenleg a Bréda Ferenc Irodalmi Kör alelnökéként szervezek irodalmi bemutatókat és vitaesteket. A költészet számomra egyféle önmegismerési folyamat, amely által másokhoz is tudok kapcsolódni, így reményeim szerint az olvasóimban is elindít valami hasonlót. Azt nem gondolom, hogy a költészet csupán önmegismerés lenne, de az önmegismerés mindig költészet egy kicsit.

Dal egy kisebb testről

Egy kisebb testet szeretnék ölelni,
Melyben holdról jövő fény honol.
Borostyánszemébe tömörül az ősz,
Levelet tóba hullat, fuldokol.

Feje fölött nedves sziporka ül,
Síkos bőre surran a mélyben,

Hol nincs víztükörön táncoló szikra,
S hínárok dalolnak az éjben.

Egy kisebb testet szeretnék ölelni,
Mely sosem enged elég közel.
Várat épít lassan maga köré,
Felgyűjtja, s engem is eltüzel.

Színeket

ha megkérdezed
hogymért nem ismerem más színeket
azt fogom válaszolni hogy
a fekete ismeri a színeket
a fekete bekebelezi őket és feloldja
a fekete csak egy bagolyszárny villanása
a Palocsay-kert vén fáin
a fekete az minden madár szárnya alatti csend
a fekete az unalom hiánya
a fekete egy édes sztereotípiá
a fekete az a feltáruoló világosság
ami akkor jelenik meg
ha elfordítod a fejed

Csillag István rajza

Külső-belső falak között (5.)

A kényes kérdéseket nem lehet megkerülni. François Bégaudeau *A falak között* című regényében végképp nem, hiszen ebben egy olyan osztállyal, közösséggel találkozunk, amelyben kis túlzással a földkerekség minden kontinense képviselteti magát, ahol a világban feszülő összes konfliktus és ellentét nyoma ott motoszkál a padok között. Ilyen kérdés a terrorizmus is. Szó szerint robbanásveszélyes téma. Nem könnyű feladat megtalálni a megfelelő szavakat, hangnemet ahhoz, hogy egyáltalán beszélni lehessen erről, mivel éppen az a sajátossága, hogy lehetetlenné teszi a párbeszédet. Néha azonban muszáj arról is beszélni, amiről úgy tudjuk, nem lehet.

Souleymane csuklyában lépett be az osztályba.
– Souleymane.
Felém fordította a fejét, és látta, a fejemre mutatok, hogy értse, mit akarok. Pontosan leutánozott.
– És a sapkát is, kérlek.
Ez idő alatt Michael önként robbantotta szét a Hakimmal alkotott párosát azért, hogy a hátsó sorban foglalt helyet.
– Michael, teljes mértékben helyeslem a döntésed, aminek, remélem, a jobb viselkedés a célja. Jól gondolom?
– Igen, tnárúr.
Az osztály kuncogott. Az előtte álló padban Hinda kínosan hajtotta le a fejét, tenyerével eltakarva arcát.
– Csak ez motivált téged, egyetértünk?
– Igen, igen. Hogy ne beszéljessünk az órán.
Hinda még mindig a padlót nézte.
– És nem fogod, mondjuk, Hindát nyaggatni, ugye?
A magánhangzót hosszan elnyújtva nyomatékosította:
– Neem.
Hinda a körmeit vizsgálta. Sandra a telefonját bámulta feszült figyelemmel.
– Tanár úr, beszélhetünk a merényletekről?
– Beszélni miről?
– Elegendő van, hogy mindig az iszlamistákra fogják, mikor nem is lehet tudni.
– Azért elég nagy a valószínűsége, nem?
Mintha startpisztoly durrant volna, Mohammed-Ali és Soumaya rugóként pattant fel, és egymás szavába vágva kiáltották:
– Miért mondják, hogy az iszlamisták voltak, ha nincsenek bizonyítékok, nem tudhatják, akkor hallgassanak, nem lehet tudni!
– És ez változtat valamit?
Mohamed-Ali a tiltakozó boly élére ugrott:
– Azt, hogy nem tudhatják, s kész.
Soumaya visszaelőzött:
– A szeptember 11-ét sem tudják.
Iman is beszállt a versenybe:
– Én örültem szeptember 11-nek.
Én meg annak örültem, hogy végre visszaverhetem a rohamot:
– Örültél háromezer ember halálának?
Mohammed-Ali ismét belelendült:

– Tnárúr, ne feledjük azokat se, akiket az amerikaiak ölnek meg Palesztinában meg minden.
– Oké, fogadjuk el, de egyszer ki kell lépni a bosszú ördögi köréből.
– De ha az amerikaiak muzulmánokat ölnek, normális, hogy a muzulmánok visszavágnak.
– Akkor is normális, ha ártatlan embereket ölnek meg? Zajos tiltakozás fogadta szavaimat, de én csak a saját hangomat hallottam:
– Mondjuk, Pepitának hívnak, huszonnégy éves vagyok, és Madrid külvárosában lakom. Két kisgyerekem van, a fővárosban dolgozom, tehát felkelek hat órákor, hogy elérjem a munkásvonatot. És történetesen tavaly részt vettem az iraki háború elleni tüntetéseken, ahol a saját kormányom ellen tüntettem, amely az Amerikai Egyesült Államok szövetségeként részt vett egy ország jogtalan megszállásában. Szóval, mint minden reggel, aznap is felülök a vonatra, elgondolkozom ezeken a dolgokon, az igazságtalan háborún, a gyerekeimen stb. Aztán egyszer csak bumm, és halott vagyok.
Akár egy mágus pálcája, szavaim tökéletes csendet varázsoltak a terembe. Sikeresen felbuzdulva folytattam:
– Egy kicsit én is olyan helyzetben vagyok, mint ez a Pepita. Reggel metrózom, sőt, három metrón is utazom, hogy ideérjek, és történetesen a kendőviselést tiltó törvényt is ellenzem. Ugyanakkor úgy tűnik, vannak, akik bombákat robbantanának Franciaországban, hogy a törvény ellen tiltakozzanak. És tessék, meghalok egy merényletben, mert valakik olyan törvény ellen tiltakoznak, amelyet én magam sem akceptálok. Hát nem csodás?
A varázslat ereje kitartott. Ebben a csendben Sandra szavai nagyon furcsán hangzottak. Különleges finomsággal, tisztán és csengőn:
– Akceptál? Az mit jelent?
– Akceptál, vagyis hogy elfogad, helyeslem.
– De ha a franciák nem mondják ki, hogy nem helyeslik, az olyan, mintha helyeselnék. Például a tanár úr... a tanár úr elmondta, hogy nem helyesli?
– Néha.
– Néha... az azt jelenti, hogy nem nagyon hallotta senki, és na... nyilván, az iszlamisták sem.
(François Bégaudeau: *Entre les murs*. Éditions Gallimard, 2006)

Szócs Imre fordítása

A szövegben említett „merényletek” a 2004-es madridi terrortámadásokat jelenti. Az akkori robbantásokban 191 ember vesztette életét, köztük 16 román állampolgár is. Kezdetben az ETA baszk terrorszervezetnek tulajdonították a merényletsorozatot, később azonban bebizonyosodott, hogy iszlamista szélsőségesek voltak az elkövetők. (ford. megj.)

TOMPA LÁSZLÓ

A sötétben jár az óra

Kisvárosi téli este,
Vasárnapi, csendes este –
A szobában csak a kályha
Sír, s egy óra jár sietve.

Más hang nincs is a sötétben,
Míg sietve jár az óra.
Csak egy férfi lép lassan az
Ablakhoz, s néz ki a hóra.

Asszonya is benn pihen, de
Hallgat ő is – nem beszélnek.
Próbálták már: nem mindig van
Kedves vége a beszédnek.

Tüskés vita, kölcsönös vád
Sebezte meg őket gyakran,
Míg az óra járt sietve,
S szállt a meddő perc, csapatban.

Most hallgatva tépelődnek,
Míg az óra konokul jár,
S az utcán is elbotorkál
Egy-két hangos szavú polgár.

Azt forgatják az eszükben:
Maguktól beh messze hagyták
Ifjúságuk ígéretes
Meserétjét, varázsnapját.

Elgondolják, mennyi rémség
Dúlt korukban, mennyi romlás –
Míg szívüket vériszony meg
Család gondja marta folyvást.

Tisztán látják: részük együtt
Nem volt ritkább vigalomból.
A saját csúf igájára
Mind a kettő dühvel gondol.

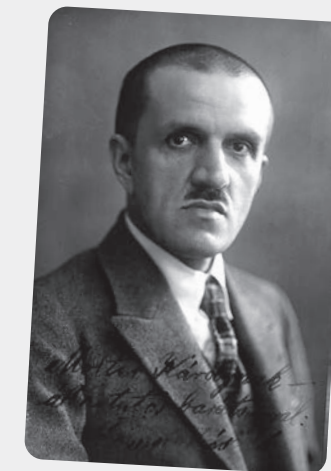
2019 nyarán versszemináriumot vezettem Magyarországon a Fiatal Írók Szövetsége királyréti táborában. Bemutatóként-ráhangolódásként Tompa László *A sötétben jár az óra* című, „megbolondított” versét vittem magammal itthonról, ami azt jelenti, hogy öles betűkkel minden versszakot külön papírlapra nyomtattam, majd alaposan összekevertem a lapokat. Fialat, ám annál tehetesegebb, a versek iránt őszintén érdeklődő diákjaimnak az volt a feladata, hogy ráérezve a vers logikai struktúrájára, visszaállítsák a versszakok eredeti sorrendjét, továbbá meg kellett határozniuk, hogy melyik korból származik a vers. Hogy ki a vers szerzője... – nos, ezzel már nem kínoztam a diákokat, tekintve, hogy jó ideig az én Tompa László-tudásom is megállt a *Magányos fenyőnél* és a *Lófürőszétnél*. (Jelzem: szándékosan olyan verset választottam, amely – annak ellenére, hogy nagyvers – nem tölthető le az internetről, a puskázás lehetősége tehát eleve ki volt zárva.)

Talán mondanom sem kell, hogy alig félóra alatt a diákok lazán abszolvták a feladatot. Először a kort sikerült „belőniük”, tehát hogy mikor íród(hat)ott a vers: egyesek a 18. század végére tippeltek, mások a 20. század első felére (a vers amúgy 1940-es datálású). Egyáltalán nem bonyolódott bele a (késő)modern poétikák fejtegetésébe, hanem legfőbb érvként a versnyelv következetesen végigvitt „régieségét” hozták fel („a kályha sír”, „száll a meddő perc”, „meserét”, „varázsnap” stb.). Egyetérttem velük, megjegyezve ugyanakkor, hogy a posztmodern is használt régies nyelvet – igaz, utóbbi esetben mindig

Most már késő. Ha kis jót még
Kapnának is, nem élveznék.
Nem lobbantja föl már semmi
Sok szép halott vágyuk üszkét.

Most már késő! Míg az óra
Benn csak jár, az időt mérve,
Megkondul egy harang is künn
Késő, téli vecsernyére.

A kongásra fölrezennek,
Megremegnek mind a ketten,
S némán kérdik: ez volt minden?
Ez volt a nagy ígéletben?

Tompa László (Betfalva, 1883. december 14. – Székelyudvarhely, 1964. május 13.): költő, műfordító

kiérezhető volt a versből az író-
nia-önírónia, Tompánál viszont
szó sincs ilyesmiről!

Sokkal izgalmasabb volt a vers szerkezetét újratemetni. Az első versszakot rögtön megtalálták („Kisvárosi csendes este”), aztán feltűntek a szereplők („Csak egy férfi lép lassan az ablakhoz”; „Asszonya is benn pihen”), a 4. és 5. versszak is könnyen a helyére került (hiszen ha „nem mindig volt csendes vége a beszédnek”, akkor nyilván lennie kellett „tüskés vitának” is a szereplők között, aminek persze vége lesz egyszer, tehát „most hallgatva tépelődnek”...). A 6–8. szakaszok egymásutánisága se volt kérdéses, szépen, logikusan következnek egymásból („Azt forgatják a fejükben” → „Elgondolják” → „Tisztán látják”). Egyetérttünk abban is, hogy a 9–10. versszak se cserélhető fel egymással, mert a 10. versszak végén megszólal a harang, fölrezenve a töprengésből a szereplőket – s már vége is van a versnek.

Mondom, izgalmas játék volt „újraírni” a verset, s ami még fontosabb: saját bevallásuk szerint a diákok se unták a játékot. Hogy első olvasásra kinél mennyire ment mélyre az élmény, azt nem tudom – én mindenestre, vénülő fejjel, elég gyakran fölteszem magamnak a vers befejező kérdését: „...ez volt minden? / Ez volt a nagy ígéletben?”

A cigányok bőrszínének eredete

Távol innen, oly hazában, hol örökös kánikula van, lakott, több ezer év előtt, egy Sin nevű fiatal király, ki azt vette fejébe, hogy ő a világ legszebb asszonyát veszi feleségül. Mivel pedig azt helyébe nem hozták, útra kelt, hogy felkeresse.

Hosszas vándorlás után feltalálta, akit keresett, a tűz király palotájában, hol lángok között lakott. El is vette azonnal, ámbar apja, az öreg király jóakarólag figyelmeztette, hogy leánya valamikor nagy szerencsétlenséget fog hozni országára.

Tizenkét évig semmi baj sem történt: sőt, minden esztendőben egy fiúgyermekük született, kik közül egyik szebb volt, mint a másik.

A tizenharmadik évben a gyermekáldás elmaradt; de helyette a szép királyné tüzet kezdett izzadni és köpni úgy, hogy amihez csak közeledett, az tüzet fogott és égett, míg el nem oltották.

Az emberek menekültek oldala mellől folyókba, tavakba. Végre maga a király is kénytelen vala fiaival együtt őt elhagyni, hogy pecsenyévé ne váljanak. De mivel ők távoztak legutóbb, bőruk a tüztől megbarnult és ez átszármazott utódaikra – a cigányokra. Ezek ma is barnábbak, mint a többi ember, ki nem a tűz király véréből származik.

Zámolyi Varga Mihály közleménye

A hegedű eredete

Egy hegyen, szép erdőben lakott egy kis kunyhóban egy leány négy testvérével és szülőivel együtt. A leány szeretett egy szép, gazdag vadászt, ki gyakran ott járt az erdőben, de a szép leányhoz nem akart szólni. Mara éjjel-nappal sírt, mivel a szép férfiú nem jött hozzá. Gyakran megszólítja, de ez útján továbbhalad. Mara ezt a dalt

éneklé: *Vigan dalol a madár az ágon! / Elhagylak én, rózsám, még e nyáron, / S télire, ha csizmát veszek, / Akkor feleséged leszek!*

Gyakran énekelte e dalt, de a vadász nem hallgatott reá. Hogy más segítségre nem talált, hát az ördögöt hívta. „Ördög, segíts rajtam!” El is jött az ördög, kezében volt egy tükör, és kérdezte, hogy mi kell. Mara elbeszélte történetét és elpanaszolta bánatát. „Ha csak ennyi, úgy segíthetek bajodon; vedd e tárgyat, mutasd meg kedvesednek, s nálad marad.” Egyszer ismét eljött a vadász, és Mara a tükörrel a kezében szembement vele. Mikor a vadász a tükörben magát meglátta, felkiáltott: „Oh, az az ördög, azt az ördög csinálta! Magamat láttam!” – ezzel elszaladt és nem jött többé az erdőbe.

Mara ismét sírt éjjel-nappal, mert a szép fiú nem jött hozzá. Mivel más segítségre nem talált, ismét az ördögöt hívta: „Ördög, segíts rajtam!” Az ördög jött, és kérdezte, hogy mit kíván a leány. Mara elbeszélte, hogy a vadász elszaladt, midőn magát a tükörben meglátta. Akkor elnevette magát az ördög, és mondá: „Csak hadd fusson! Majd megtalálom, mert ő az enyém veled együtt, mert mindketten a tükörbe néztetek, és ki a tükörbe néz, az az enyém. És most segíteni akarok bajodon. De négy fiútestvéredet nekem kell hogy adjad; ha nem, akkor nem segíthetek!” Az ördög elment, és visszajött éjjel, midőn a testvérek aludtak, és csinált belőlük négy zsinórt; ezekből húrok váltak, egyik vastagabb, a másik vékonyabb, a harmadik még

vékonyabb, a negyedik a legvékonyabb. Akkor azt mondja az: „Add nekem apádat is!” Mara azt válaszolta: „Jól van! Neked adom apámat is, csak segíts!” Apjából az ördög egy szekrényt csinált, ebből hegedű lett. Akkor mondá az ördög: „Add nekem anyádat is!” Mara feleli: „Jól van! Neked adom anyámat is, csak segíts!” Az ördög nevetett és az anyjából egy pálcát készített, és hajából lószórt, ebből vonó lett. Az ördög most elkezdett hegedülni, és Mara nagyon örvendett. De az ördög tovább játszott; akkor Mara sírt. Most nevetett az ördög, és azt mondá: „Ha eljő kedvesed, hegedülj,

és nálad marad.” Akkor Mara hegedült, és a vadász hallá játékát, és hozzá jött. Nevetett és sírt, és csókolta Marát, és nála maradt. Kilenc nap múlva eljött az ördög, és mondá: „Imádkozzatok! Uratok vagytok!” De ők nem akarták, és az ördög magával vitte őket. A hegedű pedig az erdőben maradt, és jött egy szegény cigány és megtalálta. Játszott rajta, és városban és falun nevettek és sírtak, ha ő hegedült, úgy, ahogy ő akarta.

Wislocki Henrik gyűjtése és fordítása

Miért hízik és fogy a hold?

Élt egy kis faluban egy szegény, öreg cigány. Mindennap kiment a hegyekre rózsét gyűjteni, és eladta a rózsét a falubelieknek, a pénzen pedig kukoricát vett, és minden nap kukoricakását főzött magának, azon élt. Egy napon késő este ért haza a kunyhójába rózsével megrakodva, és tárva-nyitva találta az ajtót. És mivel besütött a kunyhóba a hold, látta, hogy egy hosszú hajú, ősz szakállú öreg ember ül a tűzhelye mellett, és eszi a kukoricakását. Dühösen rátámadt az idegenre az öreg cigány, és azt kiabálta: „Rabló! Tolvaj! Hogy merészelsz beleenni a kukoricakásamba, amit olyan keserves munkával keresek meg?” Az aggastyán így felelt erre: „Fáradt és éhes vagyok, és mivel megláttam ezt a szép sárga kukoricakását, nem tudtam ellenállni neki, megkóstoltam.” „Vagy úgy – felelte neki a cigány –, ha annyira kedveled a sárga színt, akkor hát eredj, és egyél abból is amott, ha bírsz!” Azzal a vidéket csodálatos fényvel beragyogó holdra mutatott. Az idegen hallgatott, azután marokra fogta a botját, és indulni készült, a cigányunk azonban alállta az útját, és ráripakodott: „Hohó! Te naplopó! Nem így egyeztünk meg, barátocskám! Ide a pénzzel, ide a hét krajcárral! Mert annyiba került a kukoricakása, amit megettél!” Így szól erre az idegen: „Nincs pénzem, jóember, de karácsonyeste ezerszeresen meghálálom.” – „Te alávaló csavargó, te, nem akarsz fizetni, a bolondját járatod velem?” – kiabálta erre a cigány, azzal rávette magát az idegenre, és leteperete a földre. Azt mondta erre az idegen: „Akkor hát legyen akaratod szerint! Tudd meg, hogy én vagyok Szent Miklós, és annyi pénzzel ajándékoztalak volna

meg, mint azt a grófot, aki odafönt lakik a kastélyban, és szegény ember létemre három nap, három éjszaka vendégül látott és etetett, és se fizetséget nem kért érte, se ki nem dobott. És éppen ezért még gazdagabb és még boldogabb lesz. De te is elnyered a jutalmadat! Lakj a holdban, és a hold legyen az eleséged!” Ahogy ezt ki mondta, máris ment az útjára az idegen, a cigány pedig a holdra került, és azt eszi évről évre azóta is, és alighanem az egészet föl is falta volna már, ha nem növesztené neki folyton újra az Úristen.

Wislocki Henrik gyűjtése – Kurdi Imre fordítása

(Forrás: *Régi cigány szótárak és folklór szövegek*. III. kötet. Szerkesztette: Bari Károly. Hagyományok Háza, Budapest, 2013)

A cigányok eredetmondái

Mint bármely népcsoportnak, a cigányoknak is megvannak a saját eredetmondáik, amelyek a műfaj általános jellemzői mellett sajátos motívumokat is tartalmaznak. Ezek az etnikum eredetét, kultúráját, életmódját, gondolkodását, szokásait magyarázzák. Naiv szemléletük leginkább a varázsmesékkal és a mítoszokkal rokonítja őket, közös bennük a csodatétel. Ez a hasonlóság befolyásolja műfaji besorolásukat is; gyűjteményes kiadványokban a mesékkal együtt jelennek meg. Műfaji megjelölésüket először a mesével párhuzamosan kezdték alkalmazni. A német népmeséket összegyűjtő Grimm testvérek árnyaltabb meghatározása szerint a mese költőibb, a monda pedig történetibb, továbbá a monda rövidebb a mesénél, előadása tárgyilagosabb. Ezek az archaikus teremtéstörténetek a cigány folklórban is meseként léteznek, az elképzelt keletkezések ugyanis az epikumban megformált csodás események közé tartoznak.

Az eredetmondák döntő többsége vándormonda, különösen érvényes ez a cigány folklórra. A folytonos változás eredményeként a cigányok eredetmondáinak nincs műfaji megkötöttségük: lehetnek mesék, mondák vagy legendák is. Olyan epikus alkotások, amelyek a természeti jelenségek, az égitestek, az emberek, a növények és az állatok, a tárgyak és eszközök teremtéséről, tulajdonságaik eredetéről, változásainak okáról szólnak. A *cigányok bőrszínének eredete* több változatban is él a cigány folklórban: a vándorcigányok a madaraktól származtatják magukat, így magyarázzák helyváltoztató, szabad életmódjukat, mások a bibliai teremtés nyomán Isten teremtményének tartják magukat, agyagból formált és kemencében tévedésből túlélt emberfajtának. Egy másik eredetmonda szerint mindenféle magot termő fa gyümölcsként lettek a cigányok.

A cigány népmondák eredetét létrehozó csodatévői az Isten és az ördög. Az archaikus cigány közösség nekik tulajdonítja azt a rendkívüli képességet, amellyel az

emberi világban látható, tapasztalható dolgokat, jelenségeket tudnak létrehozni. A *hegedű eredete* című erdélyi mondában az ördög a csodatévő személy, akit a vadász elérhetetlen szerelmére vágyó leány, Mara hív segítségül. Fokozatosan hatalmába keríti, végül a leány, a cél érdekében, feláldozza a családját (testvéreit, apját, anyját), cserébe megkapja a varázslatos erővel bíró hegedűt. Miután Mara megszerzi a vadász szerelmét, az ördög magával viszi mindkettőt a birodalmába, viszont az erdőben marad a csodás eredetű hegedű, egy vándorcigány öröme: „Játszott rajta, és városban és falun nevettek és sírtak, ha ő hegedült, úgy, ahogy ő akarta.” Mivel a hegedű a cigányság kultúrájának egyik emblemikus tárgya, hozzá illő módon mitikus színezetű eredettörténettel tiszteli meg az erdélyi cigány közösség.

Az egykor Indiából elvándorolt cigányság hagyományait a zárt, hagyományörző törzsek ma is élőszoval adják tovább nemzedékről nemzedékre. Az eredetmagyarázó mondákban művészi formát nyer a képzelet, a környezet megfigyelése, a hosszú vándorúton szerzett benyomások, hallomások és a mindennapok számos mozzanata. Szóbeli elbeszélésként nincs bennük megkötöttség a szerkezetet illetően; a cigány népmesékhez hasonlóan a narráció határozza meg a formát. Nincs szabály a kezdést és a zárást illetően sem: a történetet elindító és lezáró sorok mindig a mondanóhoz igazodnak. Erre megfelelő példa lehet a *Miért hízik és fogy a hold?* című erdélyi monda. Szerkezetét és eseményformálását az „öreg cigány” indulatkitörése befolyásolja: pillanatnyi haragja, valamint a vándor (Szent Miklós) viselkedésére és szavaira adott válaszai. A történet befejezése viszont váratlan fordulatot vesz a holdra kerüléssel, ez a csodás elem válasz az öreg cigány viselkedésére, egyben naiv magyarázat a fogyó és a növekvő hold égi jelenségére is. Másfajta olvasatban példázatnak is tekinthetjük ezt a történetet: tanulság a vendégszeretetről, egymás megsegítéséről, illetve ezek hiányáról.

Wlisslocki Henrik (Brassó, 1856. július 9. – Bethlenszentmiklós, 1907. február 19.): etnográfus, tanár. 1876-tól a kolozsvári egyetemen tanult, bölcséleti doktor. Nevelő, majd 1884-től rozsnyói tanár. A cigányok életmódját és nyelvét tanulmányozta, állását feladva évekig velük vándorolt. Tanulmányokat és könyveket írt magyar és német nyelven az erdélyi cigányokról. Emellett magyar, sokác, örmény, erdélyi román és szász folklórvizsgálatokat is végzett.

Minden ember titka

Most már tudom, hogy nem bokszzsákot fogok venni az összegyűlt pénzemre, hanem valami olyat, ami most igazán érdekel, jelenti ki a fiam tegnap este nagyon határozott hangon. És mi az, ami most téged igazán érdekel?, kérdezek vissza, mert igaz ugyan, hogy éppen a gitárját pengeti, de a gitározáson kívül még van pár dolog, ami foglalkoztatja. Hát a gitár, feleli derűsen, úgyhogy veszek vízhatlan huzatot, és még felsorol pár, gitárral kapcsolatos dolgot, amiből én csak a felcsíptethető hangolót értem. Meg is lepődöm, meg nem is, ezen a hirtelen kinyilatkoztatásán, ugyanis a bokszzsákra már jó ideje gyűjt. Ennek én nagyon örülök, válaszolom, hogy ilyen határozottan tudod, mi az, ami téged igazán érdekel. Sok felnőttek még mindig gondot okoz ez, és mindenféle marhaságra szórják a pénzüket, így kárpótolva magukat az örömeért, amit az okozna, ha végre azt csinálnák és abba fektetnék a pénzüket, ami igazán érdekli őket. A szülő jó szándékból valami olyan szakma, út felé irányítja a gyereket, amiből jól meg tud élni, amiből biztos anyagi körülményeket tud teremteni magának, hogy

ne kallódjon el, ne legyen csöves, ne legyen drogos, ne hanyódjék. A szándék mindig jó. Csakhogy az erő és az öröm nem az előre lezsirozott, biztos anyagi körülményekből jön, hanem a felfedezésekből, a kihívásokból, a megpróbáltatások és akadályok vételéből, a belefeledkezésből lelkesedéssel végzett tevékenységbe. Megtalálni az egyensúlyt aközött, amit a családnak, iskolának, környezetünk tagjaként elvárnak tőlünk, és aközött, hogy megőrizzük, ha másutt egy darabig nem lehet, akkor legalább a szívünk mélyén, annak a tudását, hogy mi az, amit igazán szeretünk, talán ez az egyik legnagyobb kihívás, amíg fiatalok vagyunk. Hogy miért is érezzük pontosan *annak* az igazán szeretésével, amit gyerekként szenvedélyesen és teljesen természetesen csinálunk? Ez talán minden ember titka. De a későbbiekben, felnőttként, ha hozzá merünk nyúlni ehhez a szívünk mélyén őrzött tudáshoz, kinyílik, erőt ad, amikor bajban vagyunk, és olyan formában változtat meg, amire – akkor, amikor még azt hittük, hogy ha ország-világ előtt felvállalnánk, nevétségessé válnánk – gondolni sem mertünk.

Hogyan olvasnak felnőttek ifjúsági irodalmat?

Cimbi olvasólámpájában néhány részes sorozatot indítunk most, amelyben felnőttek ajánlanak ifjúsági irodalmat. Akár foglalkozásuk miatt, akár kamasz gyermekeik jelzései nyomán sok felnőtt kezébe is eljut egy-egy fiatalokat megcélzó szöveg. Cimbi ugyanakkor arra is kíváncsi, mivel foglalkoznak ezek a felnőttek, mit gondolnak a világról és miért szeretnek olvasni. Kalandra fel!

Isten hozott a virtuális valóságban!

URSULA POZNANSKI Erebos

Pongrác Kiadó, 2012

„Megvonom a hozzájárulásomat a valóságtól. Megtagadom tőle a segítségemet. Engedek a csábításnak, hogy hátat fordítsak a világnak, és teljes szívvel a végtelenségbe vetem magam.”

Réka vagyok, pályázatokkal foglalkozom, egy kicsit marketinggel és kommunikációval, néha pedig színházról írok.

Amióta az eszem tudom, olvasok. Legtöbbször esténként, de buszon, vonaton, nyaraláskor is, mindenhová viszek olvasnivalót. Mostanában elfogadom kamasz fiam ajánlásait, és meglepően szívesen olvasom azt, ami szerintem menő. Kemény jófejség-pontokat lehet szerezni nála, ha dokumentálódok, és szülőként olyan regényeket ajánlok neki, amelyet aztán szeretni fog.

Hegyi Réka marketingasszisztens

Hegyi Réka marketingasszisztens

Szinte véletlenül bukkantunk rá Ursula Poznanski *Erebos* című regényére, és mióta elolvastuk, mindenkinek ajánljuk, aki izgalmas kortárs ifjúsági regényt olvasna. Kiderült, hogy az osztrák szerző több díjat is nyert, de aki rászánja magát, ne számítson mély, elgondolkodtató szövegre. Az *Erebos* nagyon egyszerű nyelvezetű, a történetre kiélezett, leginkább a krimi műfajába sorolható regény.

A történet főhőse egy kamasz srác, Nick, akinek van néhány barátja, de alapjáraton visszahúzó, enyhén játékfüggő. Osztálytársait és iskolatársait egy új számítógépes játék tartja lázban. A szigorú szabályok miatt a résztvevők nem beszélhetnek a játékról, ettől rendkívül rejtélyes. Az *Erebos*-játék megszerzése, megfejtése nagy kihívást jelent Nick számára, és szinte észre sem veszi, hogyan szippantja magába őt is ez a virtuális világ, ahol izgalmas kalandokban van része. Igen ám, de elveszíti virtuális életét, kiesik a játékból, és lassan rádöbben, hogy a játék, illetve a mögötte álló mesterséges intelligencia átvette az uralmat nemcsak felette, hanem az egész iskola felett.

Barátaiban szövetségesekre lel, és együtt fejtik meg az *Erebos* rejtélyét. Éjszakánként a hálózatban erősítik virtuális személyazonosságukat, próbálják megfejtetni, kik rejtőzhetnek a játékbeli lények mögött, és keresik a magyarázatokat a játékban rájuk kényszerített feladatokra. Nappal az iskolában és London utcáin nyomoznak, hogy kiderítsék, ki, miért és hogyan volt képes ezt a nagyon veszélyes játékot elindítani. Természetesen segítőkre lelnek, náluk alig idősebb, jófej hackerekre. Egy szinte naiv szerelmi történet is szövődik a kalandok során, végül, az izgalmasabbnál izgalmasabb fordulatok után, a gyermekek nyomozása sikerrel jár, és megoldják a rejtélyt.

Nem, nem árulhatom el, mi lesz a vége, de úgy érzem, hogy elolvashatják azok a kamaszok is, akiket még nem szippantott magába a kütyük világa, de azok is, akik az online játékok szemfényvesztő valóságában érzik jól magukat, általuk választott identitás mögött. Nagyon ajánlom a 12–15 éves korosztály szüleinek is: ha ők maguk nem voltak soha szerepjátékfüggők, az *Erebos*-nak köszönhetően talán egy kicsit jobban megértik, mitől jó ez egyeseknek. Ja, és büszkén tündökölhetnek csemetéik előtt, hogy csuklóból tudják a választ arra, hogy mi az ICQ vagy a DevianArt.

„úgy olvastam, mint kamaszkoromban”

MÉSZÖLY ÁGNES Szabaddal

Tilos az Á könyvek, 2016

„A gyerek óra közben olvas a pad alatt” – mondta édesanyámnak a tanító néni első osztály elején. Szerencsém volt, nem büntetést kaptam, hanem lehetőséget: ha már készen vagyok a három sor ferde vonalkával, nyugodtan teyem a padra a könyvet, és ott olvasok. Ennek köszönhetően ma is csúnyán írok (mindig siettem a vonalkázással), és ma is sokat olvasok. Az előbbi nem, az utóbbi jól jön az egyetemi oktatói munkában. A világ számomra egyetlen hatalmas szöveg, sok-sok linkkel és utalással, erdő szerteágazó ösvényekkel, ház, amelyben mindig más-más ajtón keresztül lépünk be.

keresztül lépünk be.

Volt már olyan, hogy egy diák olvasott az órán. Méghozzá olyan átéléssel, hogy tudtam, itt most esélytelen a tudomány, éppen olyan pillanatban van a regényben, ahol nem lehet letenni. Megkértem, menjen ki a folyosóra, ott kényelmes babzsákok vannak, haladjon nyugodtan addig a pontig, ahol leül a cselekmény, és ismét rám tud figyelni. Kiment, 10 perc múlva visszajött. Remek olvasmánytippeket kaptam tőle óra végén. :)

Vallasek Júlia irodalomtörténész, irodalomkritikus, műfordító

Bevallom, van egy kis bajom a kortárs ifjúsági irodalom egy elég nagy szeletével. Azokkal a szövegekkel, amelyekben hátrányos helyzetű vagy diszfunkcionális családból származó szereplők csetlenek-botlanak, és a végére is csak annyit tud meg az olvasó, hogy az élet néha nagyon gáz, de azért ők, a nagybetűs Mások is emberek. Nem az érzékenyítéssel van baj, nem azzal, ami egy kicsit felnyitja az ember szemét, kilendíti az örökös szelfi-üzemmódból. Hanem azzal, hogy sokszor még a viszonylag jól megírt szövegekből is arasznyira kilóg a didaktikai lóláb, alig lehet tőle lapozni.

Így aztán kellő gyanakvással vettem kézbe Mészöly Ágnes *Szabaddal* című regényét, amelynek a hátlapján nagy nyomtatott betűkkel ott áll a felirat, hogy ROAD MOVIE – KERESSZÉKBEN. Aztán meg úgy olvastam, mint kamaszkoromban az indiánregényeket meg detektívtörténeteket. Nem tudtam letenni, egyszerűen nem volt szívem otthagyni Danit, a tizenhat éves, kerekesszékes srácot valamelyik európai város ismeretlen terén vagy egy autópálya melletti benzinkútnál. Úgy éreztem, cserbenhagyás volna.

Mert Dani egy kisebb iskolai botrány és egy, az anyjával való kemény vita után megszökött otthonról, és útnam van Barcelona felé megnézni egy focimeccset. Két hétig, egyedül, hiányos német-, nem létező francia-, de penge angol tudással, egy gitárral (amelyet hamar ellopnak tőle), pénz nélkül, és – hogy ne lehessen lenyomozni – gyakorlatilag telefon nélkül, tolokocsihoz kötve hasít keresztül a kontinensen.

A focimeccs csak látszólag az utazás célja, az igazi ego-trip belül zajlik, és Daninak nemcsak azt kell megtanulnia, hogy ki ő igazából, de meg kell tanulnia megérteni, elfogadni másokat is. Ami a kerekesszékesben ülőnek sem könnyebb, mint másnak.

Dani útközben rengeteg furcsa, de nagyon jófej emberrel találkozik, müncheni csavargókkal, párizsi deszkásokkal, amszterdami örömlánnyal, francia sofőrrel és kutatóval, zöldsfuvarozó nyugdíjossal, magyar stoppos lányokkal és japán kódfejtővel. Sokan segítenek neki, és bár mindegyre sz-(azaz szájalom) faktorról beszél, voltaképpen sehol sem szájalomból állnak mellé. Segítenek, mert alapvetően jó emberek, és mert értékelik a bátorságát, a gitártudását, a nyíltságát, az őszinteségét. És persze a felnőttek szájából az is sokszor elhangzik, hogy ha az ő gyerekük tenne ilyet, mekkora atyai pofont utalnának ki érte.

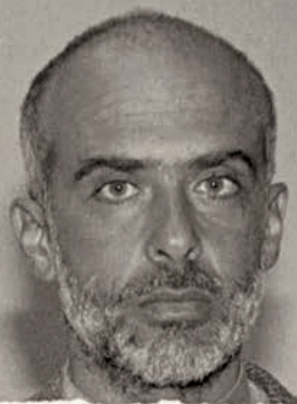
Mert (és ez az, ami leginkább megfogott a regényben) Dani úgy járja végig sértetlenül, gyakorlatilag kézzel a kezére adva Európát, és járja ki közben a kölcsönös elfogadás magasiskoláját, hogy közben mindvégig ott van körülötte, érintésközelben a veszély. Amit a magányos, munka- és úszásmániás pesti nyomozó érez, miközben hosszú órákon, napokon át azon dolgozik, hogy a Dani-ügy ne legyen „egy újabb kudarc, egy újabb fénykép a tejesdoboz oldalán, egy újabb magasba szálló lámpás az elveszett gyermekek éjszakáján”.

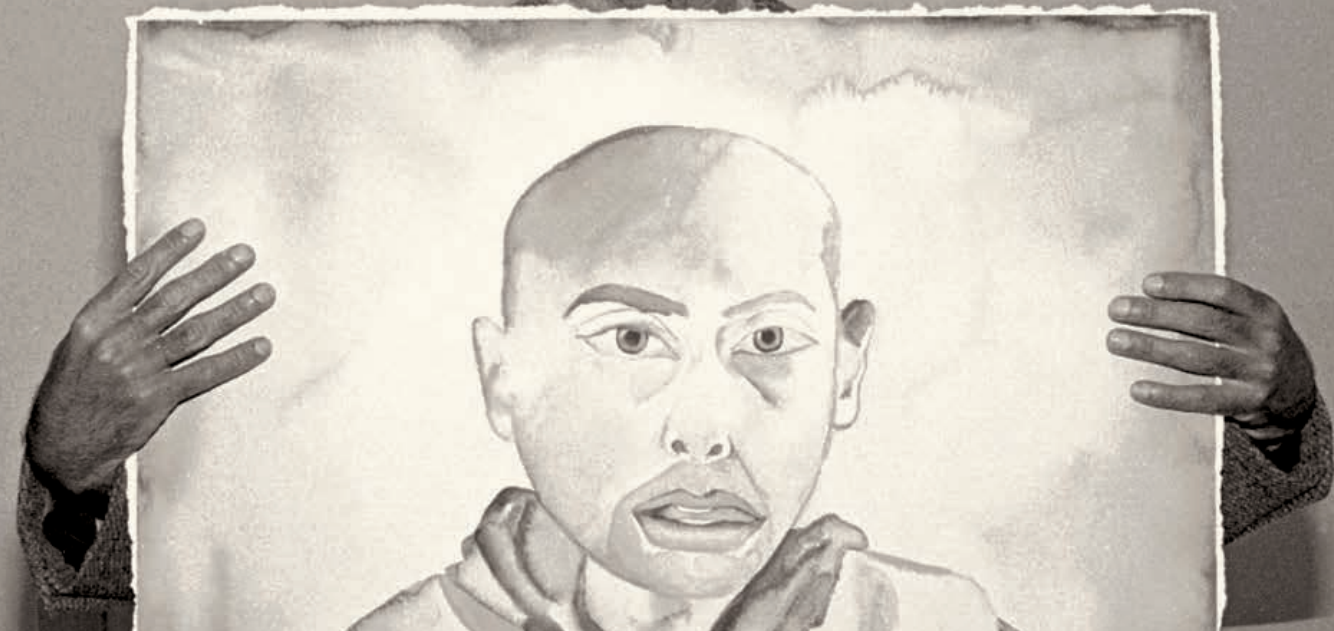

A Szín-téren:
Francesco
Clemente
(1952, Nápoly;
jelenleg: New York,
Új-Mexikó, India)

Városkép emberekből

Clemente *Pasztell* című kiállítása február 15-ig láto-
gatható a londoni Lévy Gorvy galériában, amely olyan
neves művészeket képvisel, mint Pierre Soulages, Frank
Stella, Yves Klein, Roman Opalka. Kiállításokat szervez,
kiadványokat szerkeszt, interjúkat készít, vásárokon van
jelen ez a galéria, egyesült államokbeli, európai, ázsiai
kirendeltségekkel.

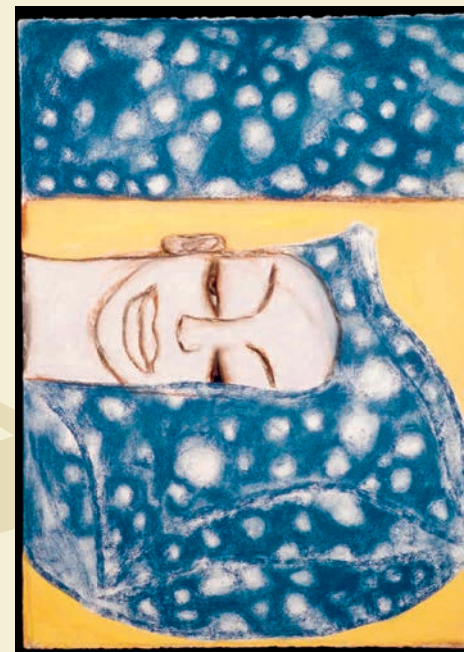
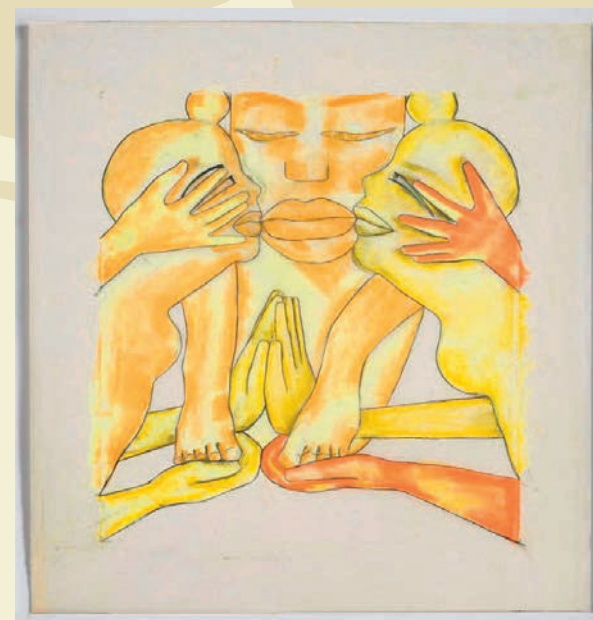
„A tájkép emberi formájú, az emberi
forma tájképszerű. Meggyökerezett
városlakó vagyok, és a város képe
emberi testekből rakódik össze.
Mindenki állandóan változik,
mindenki alapvetően gyönyörű, és
mindenekfölött mindenki, legtöbb
esetben, láthatatlan. A pillantás által
a testek és formák láthatóvá válnak.”

Az előbb említett kiállításról azt olvasom, hogy
több évtized válogatása, az 1970-es évektől napjainkig,
az esztétikai, kulturális és lélekbeli hagyományok kivá-
ló szintézise, az élet és a halál között bókászó, esendő
ember sorsképeit mutatja be. Több, eddig még ki nem
állított darabot vonultat fel, amelyek közös témája a kap-
csolatteremtés lehet, csordultig tele szépséggel, lelkeség-
gel, szimbolizmussal. Önarc képei bizonyítékként hatnak
mentális, testi-lelki állapotának fejlődéséről, elkötelezett
lényegkeresésben mutatkoznak meg.

Francesco Clemente kulcsfigurája az 1980-as évek-
beli olasz transzavantgárd mozgalomnak, a korabeli
New York-i művészeti színtérnek. A feltörekvő gyűjtők
nem tudnak betelni a figuratív festészettel, így nem kell
meglepődni azon, hogy Clemente ismételten reflektor-
fénybe kerül. A londoni akció után két nagylélegzetű
kiállítás következik ebben az évben, Bécsben és Moszk-
vában. Ha a múltját kutatjuk, kiderül, hogy 1980-ban jól
ment neki a Velencei Biennálén, '83-ban a Whitechapel,
'84-ben a Bécsi Nemzeti Galéria mutatta be munkáit,
majd '87-ben Madrid, '94-ben Tokió, '97-ben New York,
2004-ben Dublin következett.

„A festészet többek között
nemlineáris gondolkodási mód.
A festészet könnyedén egybehangol
ellentéteket, mint például a lelkit
a fizikaival.”

Ajánlom tehát ezúttal a pasztellt, a jó minőségű papi-
rost, hozzávalóként finom klasszikus muzsikát, költésze-
tet vagy egy jó beszélgetést, aztán begubózást. Hátha
sikerül egy expresszív fő művet összehoznotok!

„A munkám nemlineáris módon
jár el. A fonalvető pók mintájára
hasonlít. A fonalak megszakítás
nélkül haladnak, de csak időnként
válnak láthatóvá.”

A természet megdöbbentő tűzijátékai

A chilei *Cordon del Caulle* vulkán hamufelhőjében létrejövő, piszkos vihként is emlegetett elektromos kisülések (1915)

Lávaszökőkutak és lávafolyamok az izlandi *Bardarbunga* vulkán legutóbbi földrengéssel kísért kitörésekor (1914)

A Hawaii legnagyobb szigetén emelkedő, közel negyven éve folyamatosan működő, lávaszökőkutakat lövellő *Kilauea* füstlő krátere 2018-ban

Lávaszökőkút és lávafolyamok Hawaii Nagy Szigetén a *Mauna Loa* legutóbbi kitörésekor (1984)

A pokol füstlő kapuja: a nicaraguai *Masaya* vulkán izzó kőzetolvadékkal telt lávatava

Az etiópiai *Erta Ale* ('füstlő hegy') kráterét izzó, peremén időnként túlsorduló, több méter magas lávaszökőkutakat lövellő lávató tölti ki

A Vanuatu Köztársaság egyik szigetén a *Yasur*-hegy tüzes kénkövet és hamut lövellő kitörései óránként többször kápráztatják el a turistákat

Mexikó legaktívabb tűzhányója, a füstlő *Popocatepetl*, előterében a lejtőire épült, 16. századi kolostorok egyikével

Félelmetes tűzijáték a Fülöp-szigeteken a *Taal* vulkán legutóbbi kitörésekor magasba emelkedő hamufelhőben

A természet félelmetes látványosságai: a tűzhányók

A római mítosz szerint *Vulcanus* tűzisten (akinek nevéből a vulkán szó ered) a *Vulcano*-sziget tűzhányójának gyomrában rendezte be kovácsműhelyét (ókori római mozaik)

Füstfelhő, repülő kövek és lávafolyam Héphaisztosz görög tűzisten legendabeli lakhelye, a szicíliai *Etna* 1637-es kitörésekor (korabeli metszet)

A Hawaii-szigetek őslakóinak mondáiban a tűzhányók felett megalkotójuk, a napjainkig tisztelt *Pele* istennő uralkodik

Vulkánok a legendák világában

A tűzhányók megmagyarázhatatlan, pusztító kitörései - az izzó lávafolyamok, a fortyogó lávatavak, a kő- és hamueső, a mélyből feltörő, fojtó gázok - félelemmel töltötték el őseinket. Legendák sora született vulkánok alatt élő istenekről és mitológiai szörnyekről, krátereket az elkárhozott lelkek lakhelyének, az alvilág bejáratainak hitték.

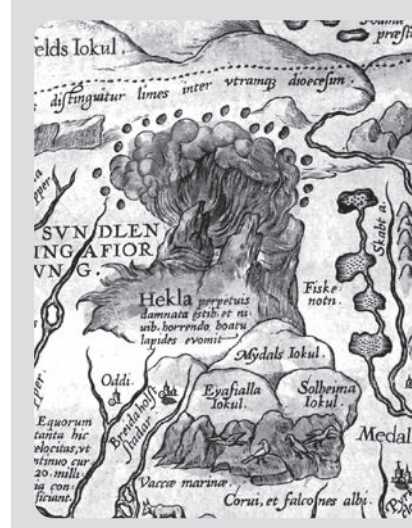
A görög mitológiában Héphaisztosz, a tűz és a kovácsmesterség istene az *Etna* (más mítoszokban a *Veziuv*) mélyén kovácsolta az istenek fegyvereit és Zeusz villámait, a hegy barlangjaiban pedig a segédei - az egyszemű óriások (a küklópszok) - laktak. Egy monda szerint Zeusz az *Etna* gyomrába zárta az ellene

lázadó Tüfhónt, a félig ember, félig sárkány szörnyet, aki azóta is tüzet okád tehetetlen dühében.

A hawaii mondavilágban a Nagy Szigeten emelkedő *Mauna Loa* ('hosszú hegy') vagy a *Kilauea* ('öklendező') mélyén van *Peléne*, a tűzhányók istennőjének otthona.

A dél-amerikai bennszülöttek a mérgező füstöt okádó *Masaya* vulkánt hitték vulkánistenük lakhelyének, akinek jóindulatát emberáldozattal is próbálták elnyerni. Vörösen izzó lávával telt kráterét a 16. századi spanyol hódítók (akik azelőtt nem láttak tűzhányót) a pokol Újvilágban megtalált kapujának vélték.

A keresztények hiedelme szerint a tűzhányók kitöréseit - a sátán cselekedeteit - csak a közelükben épült települések védőszentjeinek csodái akadályozhatják meg.

Izland egyik legaktívabb vulkánja, a Pokol Kapujaként is emlegetett *Hekla* a középkori elképzelés szerint a pokol tüzeit ontja magából, a kitöréseit kísérő hangok pedig a gonosz lelkek sikolyai (a *Hekla* Abraham Ortelius térképén, 1585)

A kongói *Nyiragongo* Ördög Fürdőjének is nevezett, a becslések szerint 600 méter mély, izzó magmával telt krátertava Földünk nyolc lávatavának egyike

Az észak-amerikai *Kráter-tó* az indián monda szerint egy csata eredménye, amelyben az ég istene az alvilágba zárta a halál istenét, ráomlasztva a *Mazam*-hegy csúcsát

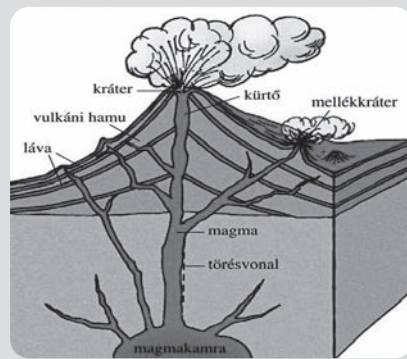

Észak-Írországban egy ötvenmillió évvel ezelőtti vulkánkitörés hozta létre az Óriások útját, amelyet a legenda szerint egy ir óriás épített, nagyjából negyvenezer, többnyire hatszögletű bazaltcölöpöt verve le a tengerfenékre

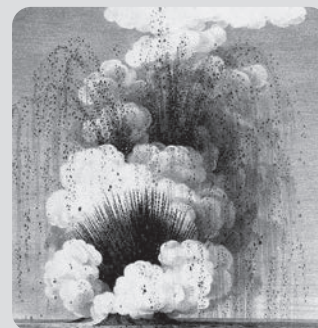

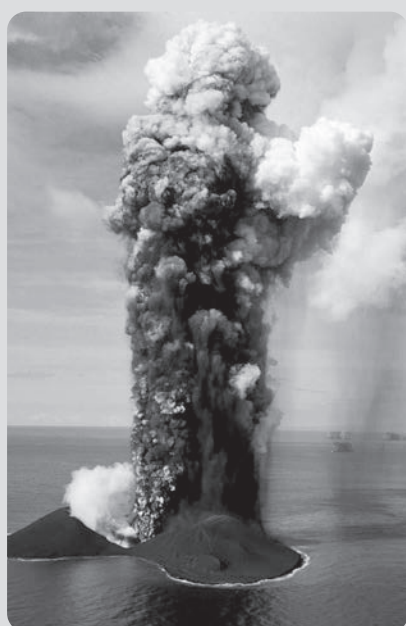
A térképen kis háromszögekkel jelölt működő vulkánok elsősorban az állandó mozgásban lévő szárazföldi, illetve tenger alatti kéreglemezek szegélyei mentén sorakoznak

A földkéreg alatti földköpeny forró, olvadt anyaga magmakamráknak nevezett üregekben gyűl össze, és vulkáni krátereken vagy több kilométer hosszú kúrtőkön át jut a felszínre

1831-ben hajósok szeme láttára emelkedett ki a Földközi-tengerből a *Ferdinandea*-sziget, amelyre több állam is igényt tartott (a vizsályt végül a sziget oldotta meg: fél év elteltével a tengerszint alá süllyedt)

Vulkánkitörés nyomán, nagyrészt megkövesedett lávából és hamuból jött létre 1963-ban Izland partjainak közelében a máris számos növény- és madárfajnak otthont adó *Surtsey*-sziget

A Föld felszínét alakító tűzhányók

A Föld kb. 4,5 milliárd éve keletkezett, izzó, fortyogó felszíne lassan lehűlt és megszilárdult, és mintegy 500 millió éve megszületett az őskontinens, amelyet az ósóceán vett körül. Később a földkéreg hatalmas lemezekre töredezett, amelyek egymástól eltávolodva megalkották napjaink földrészeit. A kéreglemezek (évente néhány centiméternyi) elmozdulásakor repedések keletkeznek, amelyeken át láva alakjában a felszínre tör a földkéreg alatti földköpeny olvadt anyaga, a magma. Ez a vulkáni kitörés.

A legtöbb tűzhányó a közeledő vagy távolodó lemezek szélei mentén működik, folyamatosan alakítva a Föld arculatát. A lassú vagy

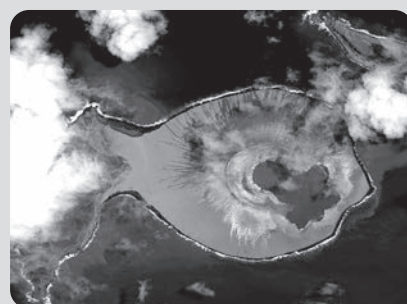
robbanásszerű kitörésekkor felszínre jutott, néha több száz köbkilométernyi anyagból (kőzettörmelék, hamu és lehülve megszilárduló láva) napjainkig születnek új vulkáni kúpok és szigetek.

19 millió évvel ezelőtt egy tenger alatti vulkán kitörései építették fel az észak-amerikai és eurázsiai lemez határán fekvő Izlandot a maga 140, köztük 26 működő vulkánjával és ezernél több vulkáni kráterével. A Hawaii-szigetek százai egy hatalmas tenger alatti vulkanikus hegylánc – sorozatos kitörések eredményeként – az óceánból kiemelkedett csúcsai.

A legfiatalabb szárazföldi vulkán, a *Paricutin* 1943 februárjában született egy mexikói farmer kukoricaföldjén, egy nap alatt elérve az 50, egy hét alatt a 160 méter magasságot.

2013 decemberében Japán déli partjainál emelkedett ki a Csendes-óceánból egy 200 méter átmérőjű, megszilárdult lávából alkotott szárazföld: a rohamosan növekedő *Niijima* (új sziget)

Csendes-óceán alatti vulkán hamufelhőjének és vulkáni kőzeteinek visszahulló anyagából alakult ki 2014 decemberében a Tongai Királyság (és a Föld) legfiatalabb szigete, a *Hunga Tonga-Hunga Ha'apai*

A mexikói farmerek szeme láttára növekvő *Paricutin* kilenc éven át tartó működése során kétmilliárd köbméternyi hamut és lávát juttatott a felszínre, miközben magassága elérte a 457 métert

Santorini szigetén, Akrotiri romjainak feltárásakor a minószi civilizáció számos emléke – falképekkel díszített, emeletes épületek, csatornarendszer stb. – került napvilágra (tavaszt ábrázoló freskó)

A 79-ben láva és hamu alá temetett Pompeji feltárt romjai, háttérben az egykor Héraklész szent hegyének, ma a legveszélyesebb tűzhányók egyikének tartott *Vezúv*val

A *Tambora* két éven át tartó kitörése során a légkörbe jutott és a Napot eltakaró hamufelhő hatására 1816-ban szinte az egész Földön elmaradt a nyár (korabeli ábrázolás)

A legpusztítóbb vulkánkitörések

A történelem egyik legnagyobb katasztrófáját a *Théra* tűzhányó Kr. e. 1600 körüli kitörése okozta: kövekkel, hamuval és lávával borította be és semmisítette meg Santorini szigetének településeit. (Feltételezhetően ez a kitörés okozhatta a minószi kultúra pusztulását és a Bibliában leírt háromnapos sötétséget.)

A Nápoly közelében emelkedő *Vezúv* 79-ben történt, Pompeji, Herculaneum és Stabiae városokat elpusztító, több tízezer áldozatot követelő kitörése ifjabb Plinius római író leveleiből ismert.

Jáva szigetének több települését semmisítette meg 1673-ban a *Merapi* kitörése.

Izland történelmének legnagyobb tragédiája a *Laki* 1783. évi, a

sziget lakosságának kb. negyedét, állatállományának közel 80 százalékát elpusztító, Európa egét füst-felhővel borító és az északi féltéken időjárás-változást eredményező kitörése volt.

1815-től éveken át befolyásolta bolygónk éghajlatát az indonéziai *Tambora* hatvanezernél több áldozatot követelő kitörése. 1883-ban a *Krakatau* szigetén az azonos nevű tűzhányó heves kitörése robbantotta darabjaira a hegyet, és a feljegyzett legerősebb, Ausztráliában (4500 kilométer távolságban) is hallható hangot, valamint a Földet hétszer megkerülő légköri lökeshullámot keltett.

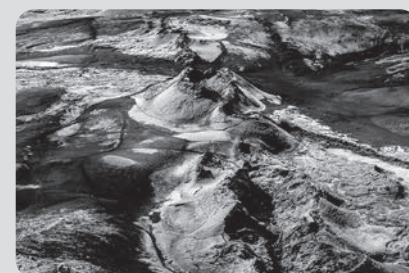
Észak-Amerikában az egyik legsúlyosabb természeti csapás a *Mount Saint Helens* 600 négyzetkilométernyi erdőt letaroló, közel 300 km autópályát eltemető kitörése volt 1980-ban.

1883-ban a *Krakatau* kitörése megsemmisítette a sziget kétharmadát, mintegy 20 köbkilométernyi törmelékkel és 80 km magas hamuoszlopot lövellt a magasba (a robbanást követő szökőár hullámainak magassága megközelítette a 30 métert)

A Krakatau 1928 körül történt kitörései hozták létre az *Anak Krakatau*nak (Krakatau Gyermeke) nevezett, azóta szörványosan kitörő (2018-ban pusztító szökőárt okozó) vulkanikus szigetet

1783-ban a *Laki* vulkán hónapokon át ismétlődő kitörései során a megnyílt földből lángok, hamuoszlopok, lávaszökőkutak törtek fel, és egy 27 km hosszú hasadék mentén vulkáni kúpok sora keletkezett

1980-ban, a *Mount Saint Helens* kitörésekor a hegy északi oldala leomlott, a 24 km magasságig emelkedő hamufelhő sötétbe borította Washington állam egét, és új vulkáni kúp alakult a kráter belsejében

A Japán Honshu szigetén szinte folyamatosan működő Asama-yama vulkán legnagyobb kitörése 1783-ban Isaac Titsingh holland Kelet-kutató útleírásának illusztrációján

Az izlandi Eyjafjallajökull 2010-es kitörésekor a 13 km magasságig emelkedő hamufelhő egész Európa fölött megbénította a légi közlekedést

Az Indonézia (és a világ) legveszélyesebb vulkánjának tartott – Jáva szigetén emelkedő, átlag évente kétszer kitörő – Merapi 2019 augusztusában

A Föld egyik legaktívabb vulkánja, a Lipari-szigeteken emelkedő Stromboli mintegy 2000 éve lövell a magasba füst- és hamufelhőt, tüzes kőveket

Napjaink legveszélyesebb tűzhányói

A vulkanológusok szerint az elmúlt tízezer évben a Földön kb. 1500 tűzhányó működött, és közülük mintegy hatvan ma is kitöréssel fenyeget. (A kisebb-nagyobb kitörések száma évente harminc körüli.) Bármikor „felébredhetnek” a szunnyadó (az utóbbi évezredekben inaktív) vulkánok is, köztük Hawaiiiban Földünk legmagasabb hegye, a tengerfenéktől a csúcáig 10 203 méter magas Mauna Kea, az afrikai Kilimandzsáró, az ecuadori Chimborazo vagy a Kárpátokban alvó Csomád, amelynek egyik utolsó kitörésekor a Szent Anna-tó keletkezett.

Dél-Európa legveszélyesebb tűzhányói az eurázsiai és afrikai kéregle-

mezek határán sorakoznak. A közel egymillió lakosú Nápoly közelében emelkedő Vezúv legutóbb 1944-ben, az Etna 2019 nyarán tört ki, a Földközi-tenger világítótornyaként is emlegetett Stromboli pedig szinte folyamatosan működik.

Gyakran keltenek félelmet (nem egyszer halálos áldozatokat is követelve) az indonéz szigetvilágban (Merapi, Krakatau, Tambora), a Hawaii-szigeteken (Mauna Loa, Kilauea), az amerikai kontinens nyugati partvidékén (Cotopaxi, Popocatepetl, Mount St. Helens), a Fülöp-szigeteken vagy a Kamcsatka-félszigeten sorakozó vulkánok kitörései.

A tűzhányók hatalmas területeket letaroló, többemeletnyi magas szökőárat (cunamit), éhínséget, pusztulást és klímaváltozást okozó kitörései évről évre, hónapról hónapra bizonyítják, hogy nem uralkodunk a természetben.

Halálos áldozatokat is követelt Új-Zélandon a lakatlan, csak turisták által látogatott Fehér-sziget vulkánjának legutóbbi, 2019 decemberében történt kitörése

Vulkáni villámlás 2020 januárjában a Fülöp-szigetek legkisebb és egyik legveszélyesebb tűzhányója, a Taal vulkán 15 km magasra emelkedő hamufelhőjében

Legutóbb 2020 januárjában lövellt a légkörbe nagy mennyiségű hamut, füstöt és mérgező gázokat a 21 millió lakosú Mexikóvárostól 70 km-re emelkedő Popocatepetl ('füstölő hegy')

16. Cimborá Kaláka Pályázat 10–15 éves kíváncsi diákoknak

Nyeremény: részvétel a 16. Cimborá Kaláka Táborban

2020-ban ismét találkozhatnak a Cimborá olvasói és szerkesztői, munkatársai: együtt táborozunk Erdővidéken, Setétpatakon június 29. és július 3. között. A játékokból, műhelymunkából, kirándulásból, esti tábortüzes éneklésből összeálló program lényege az ismerkedés és a közös alkotás öröme.

A táborba a csoportos vagy a két egyéni pályázat valamelyikével juthatsz el:

1. Csapatot verbuválsz, és jelentkeztél a Kaláka versenyre;
2. Megtetszik egyik a két műhely közül (MédiaMűhely vagy a márciusi lapszámban meghirdetésre kerülő Kortárs irodalmi alkotóműhely), és egyénileg pályazol, illetve a pályázati kiírást.

A 16. CIMBORA-TÁBORBA MEGHÍVÁST NYER: a Cimborá Kaláka Versenyben legjobbnak bizonyuló négy csapat, és kilenc-kilenc kiválasztott jelentkező a MédiaMűhelybe, valamint a Kortárs irodalmi alkotóműhelybe.

1. Cimborá Kaláka Verseny

Határidő: 2020. március 2.

Háromtagú csapatok jelentkezését várjuk március 2-ig a cimborakalapalyazat@gmail.com e-mail-címre (a tárgyhoz írjátok oda: Cimborá Kaláka Verseny). A jelentkezésnek tartalmaznia kell a csapat nevét, a csapat tagjainak nevét, életkorát, az iskolájukat, osztályukat, valamint a kapcsolattartó személy nevét és e-mail-címét. Feltétel: minden csapattagnak 10 és 15 év közöttinek kell lennie! Március 5-e és április 30-a között zajlik a kétfordulós verseny, amelynek során e-mailben küldjük el a szabályzatot és a feladványokat a csapatoknak. A verseny fordulóiban próbára tesszük kreativitásotokat, találékonyságotokat, a Cimborá ismeretét, tárgyi tudásotokat, írás- és rajzkésziségeteket is.

2. MédiaMűhely

Határidő: 2020. április 15.

Legyél része a közös alkotás folyamatának, jelentkezz a MédiaMűhelybe!

Szeretnél belesni a fotózás világába? Érdekel, hogyan készül egy videó? Fontos számodra a kreativitás? Ezt a műhelymunkát neked találták ki!

Ha szívesen nézegetsz videókat az Instagramon/YouTube-on (vagy akár készítettél is); szereted a művészetet, de nem tudnál választani, melyik a kedvenc művészeti ágad, ha szívesen megosztanád a táborban készült munkáidat a nagyvilággal, jelentkezz a MédiaMűhelybe.

Hogyan jelentkezhatsz?

Téma: Az első albumom borítója

Feladat: 1. Válaszd ki kedvenc magyar nyelvű dalszöveget! 2. Válaszd ki kedvenc ételed! 3. Keresd meg a dalszöveg refrénjét! 4. Készítsd egy képet, amely a következőket tartalmazza: a kiválasztott dalszöveg leírva / kedvenc étel lerajzolva vagy képekből összevágva / a dal hangulata a háttérben megragadva! 5. Technikai megkötés nincs! Használhatsz zsírkrétát, festéket, vágatsz össze képeket, de akár a telefonodon is megszerkesztheted képszerkesztő program segítségével. Az a fontos, hogy úgy dolgozz, ahogy te szeretnél! A pályamunkákat kizárólag digitális formátumban lehet benyújtani. A kézi technikával készített alkotások esetében a jelentkezőknek kell gondoskodniuk a digitalizálásról (fotózás, szkennelés).

Április 30-ig küldd el munkádat e-mailben a cimborakalapalyazat@gmail.com címre! A levélben pontosan tüntesd fel a neved, a lakhelyed, valamint az iskolát és az osztályt, amelyben jársz. A beküldött munkák közül a legjobbakat kiállítjuk a tábor során és a feladatokhoz is felhasználjuk!

3. Kortárs irodalmi alkotóműhely

A műhelyben olyan kortárs irodalmi szövegek világába léphetsz be, amelyekről talán még nem is hallottál, de amelyek időutazásra is alkalmat adhatnak nagy klasszikusaink korába. Az irodalom, akár írás, olvasás, akár drámai vagy vizuális megjelenítés, mindig kreatív alkotási folyamat – ebbe kapcsolódhatsz be, ha a kortárs irodalmi műhelybe jelentkezel.

Kövessd a Cimborát, hiszen a következő lapszámban a feladatokat is megtalálhatod, amelyekkel jelentkezhatsz: több feladat közül választhatod ki azt, amely számodra testhezállobb, felkelti az érdeklődésed és gondolkodásra ösztönöz.

Csak a Cimborá Kaláka Versenyre (a csapatversenyre) kérünk előzetes jelentkezést, az alkotóműhelyek kiírására a határidőre elküldött pályamunkával kell jelentkezni.

Pályázati munkáitokat a Cimborá szerkesztői értékelik: Farkas Kinga, Jakab Villó Hanga, Kónya Éva, Köllő Zsolt, Szonda Szabolcs, Vetrő-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes, a kolozsvári Láthatatlan Kollégium kortárs ifjúsági irodalom műhelye, valamint a MédiaMűhely vezetője, Süle Tamás (a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetem intermédia szakos hallgatója).

Felvettétek a kesztyűt!

Rövid összefoglaló a Cimbora-kihívásra érkezett pályázatokról

A Cimbora kihívására 80-an jelentkeztek, és 36 jelentkezőnek sikerült a pályázatot is megírnia. Gratulálunk a kitartásotokért! Azt is tudjuk, hogy, sajnos, nem mindenkinek sikerült beszereznie a megjelölt könyveket, reméljük, legközelebb tudunk ebben is segíteni.

Az ajánlott tíz könyvből Sarah Cohen-Scali **Max** és Laboda Kornél **Máté pont indul** című regényeivel nem pályázott senki, illetve Cimbi három nagyon kihívó feladatával nem próbálkoztak a jelentkezők: új szereplő, egy meg nem írt rész kifejtése és az állat- vagy tárgy-perspektíva alkalmazása.

A legnépszerűbb regénynek Wéber Anikó **Aosztály vesztese** című könyve bizonyult: 14 jelentkező összesen 7 műfajban írt pályázatot ehhez kapcsolódva. Szorosan egymás mellett a másik két Wéber Anikó-szöveg

követi Az osztály vesztesét: a **Zuhanórepülés** és az **El fogsz tűnni**. Előbbi 6 pályázót ihletett meg 5 műfajban, utóbbiról pedig 5-en írtak 4 feladattípusban.

Mészöly Ágnes **Szabadláb** című regényéhez 3 új fejezet és egy ajánló született.

Különlegesebb választásnak számít Julie Anne Peters **Amikor ezt olvasod...**, Anna Woltz **Gipsz**, Bódis Kriszta **Carlo Párizsban** című regénye, amelyeket két-két pályázó választott, valamint Erdős István **Rajkója** egy-egy pályázóval.

Amíg Cimbi minden pályázó munkáját elolvassa, megnézi és értékeli, néhány pályázótól idézünk egy-egy részt, ízelítőül a beérkezett munkákból. A játék kedvéért nem áruljuk el, hogy melyik regényhez kapcsolódnak a szöveg- és képregényrészletek. A következő lapszámban már teljes anyagokat is közlünk.

„Két gyerek lépett a könyvtárba. A történelemkönyveket hozták vissza tőrióra után.

– Nézd csak! – bökött feléje az egyikük a fejével, félhangosan beszélve. Suttogásnak szánta, de a tanárnő tisztán hallott mindent. – Itt van a bagolytanárnő!

– Vagy inkább mimózávirág – toldotta meg a másik. – De beszéljél már halkabban, mert a végén még sírva fakad, és megint megy az igazgatóhoz.

– Vagy beír egy hármast.

– Ugyan már. Arra sosem lenne képes. Még megszakad a szíve, ha egy gyereknek rossz jegyet kell adnia.

A tanárnő csak bámulta a könyvet, úgy tett, mintha nem hallaná.”

Bakacsi Réka: Küzdelmek

„Daelyn iskola után szüleit mindig egy padon ülve várja. Hogy elüsse az időt, olvas. Romantikus könyveket. Csakhogy egy fura fiú felfigyel rá, és nem hagyja békén. Santana mindennap meglátogatja főhősnőnk a padnál. A lány elsöre visszautasítja, azonban mindhiába. Santana nem hagyja ott könnyen. Daelyn ideje fogy. Tizenkettő, tizenegy, tíz... A fiú és a lány egyre közelednek egymáshoz. Kiderülnek titkok, igazságok. Nyolc, hét, hat... Az idő egyre fogy...”

Bíró Boglárka: Könyvajánló

„A takarítónők sem láttak, hallottak semmit. Annyit viszont mindenki tud, hogy az osztályban van a tettes. Mindenki azon töpreng, vajon ki tette és miért. Minden a feje tetejére állt. Egy lány órán levelez: *Tudom, hogy veled tették...* A levelezést látták, érdeklődnek, mi állhat a levélben. Egy fiú kísétál óráról. Társai észre sem veszik. Megússza a történeteket. A tanárok is gyanakodnak, de nem a lányokra. Nem maradhat el szünetekben a *Felelsz vagy mersz?* sem. Van, aki sírva hagyja abba a játékot. Társai szó nélkül nézik, hogy elmegy. Az uzsonna a kakaós csigával kihagyhatatlan. A kakaós csiga egyik fiú kedvence olyannyira, hogy a hiányzókat részét is képes lenne megenni, csak hogy két nagyobb diák elloppja tőle, ezért szomorú lesz. Hazugsággal bonyolódik a történet,

Császár Róza Anna: Képregény

a cigány fiú anyukája előtt tagadja, azt állítja, nem kapott kakaós csigát. Kiderül az igazság.

És ez még nem minden. Rengeteg aktuális, minket, diákokat érintő kérdést vet fel a regény, amelyek napjaink diákéletében is jelen vannak.”

Táncos Boróka: Könyvajánló

„Elárulom, amikor én magam is olvastam, nagyon élveztem, sokszor beleéltem magam, mintha én is a könyv szereplője volnék. Sokszor izgultam, hogy mi fog történni továbbra. Nagyon jó könyv, és ahogy olvastam, megtudtam, hogy milyen lehet egy szegény cigány gyerek élete.

Ez a könyv a szegénységből tehetség, hit és sok munka által lehetséges kitörésnek és sikernek a története is.”

Mátyás Imola Evelin: Könyvajánló

„Nem találok semmi ilyesmit, majd szinte csalódottan kapcsolnám ki az elektronikai eszközt, ám a képernyőn megjelenik egy üzenet Santanától.

HERVODANTE: Can you hear me screaming?

Aztán egyre több.

HERVODANTE: Please don't leave me.

HERVODANTE: Hold on.

HERVODANTE: I still need you.

HERVODANTE: türrüü

HERVODANTE: bocsi, nem jut eszembe a szöveg többi része :c”

Kun Dorottya: A válasz

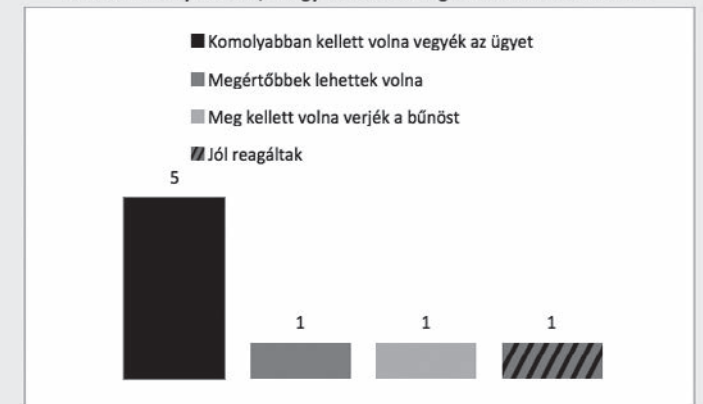
„Az iskolai erőszak gyakorisága a kérdezett gyerekek környezetében

Az iskolai erőszakkal kapcsolatban 3 kérdést tettem fel, a tágabb környezetben, a szűkebb környezetben megnyilvánuló erőszakra, illetve a személyes érintettségéről. A nyolc válaszadó nagy többsége (7 gyerek) nemmel válaszolt mind a tág, mind a szűk környezetben történő erőszakra. Csupán egy gyerek válaszolt a három kérdésre igennel. Ám volt, sőt, még most is van ilyen vagy ehhez hasonló eset az osztályunkban. Sajnálatos módon a többi gyerek vagy nem észlelte, vagy nem tartja érdemesnek az osztályomban megnyilvánult iskolai erőszak említését. Érdekes módon pont az áldozat válaszolt igennel a kérdésekre.”

Kiss Bence Sámuel: Közvélemény-kutatás

Mi a véleményed arról, ahogy a tanárok reagáltak ebben az esetben?

Összefoglalás

A közvélemény-kutatásom témája az iskolai erőszak illetve az erről szóló regény volt. Számomra ez azért érdekes, mert volt már ilyen eset az osztályomban. A legmeglepőbb eredményem az, hogy az osztálytársaim nem említették vagy nem tartották említeni érdemesnek azt, hogy az osztályban már történt hasonló eset. A könyvvel kapcsolatos érzéseik és gondolataik összességében negatívak voltak, gyerekesnek tartották a könyvet. A gyermekek beszédmódját is valótlannak tartották. A helyzetet, mind a gyermekekhez, mind a tanárokhoz viszonyítva másképp kezelték volna.

Határ menti történetek

Egy fiatal egyetemistákból, pályakezdőkből álló csapat, a kolozsvári **Mentés másként** elment Toldra, egy határszéli, kétszáz lakosú zsákfaluba, megnézni, hogyan működik az Igazgyöngy Alapítvány alternatív tanodája. Ahogyan tervezték, foglalkozást is tartottak a tanodás gyerekeknek. Négy gyerek jóvoltából a *Mentés másként szövegíró workshopon* három kifejtett, összebogozódott „pompás hulla” készült a toldi tanodában:

1. Az Óperenciás-tengeren túl, és még azon is túl, egy szakadék szélére kergette az egeret Spongya Bob és Kung Fu Panda. Az egér beszaladt egy mélybe nyúló lyukba. Ki akarták zavarni az egeret, úgyhogy a rajzfilmfigurák felrobbantották a lyukat.

2. Teliholdkor Bianca egy neves politikussal kézen fogva sétált Isztambul zsidó utcáin. Sokan szemügre vették a neves párost, utánuk fordultak, lefényképezték őket. Megcsalásszagú volt a jelenlétük. Mikor a szerelmesek a tengerpartra értek, és végre egyedül maradtak, összeforrtak. Bianca lett az a neves politikus.

3. Tegnap este egy határszéli zsákfalú polgármestere karambolozott Budapesten Jucival. Juci a biciklijén nézte Spongya Bob és Kung Fu Panda egérhajszoló rajzfilmjét. A polgármester azért volt Budapesten, mert a neves politikust, akit Isztambulban láttak utoljára, eltűntnek nyilvánították.

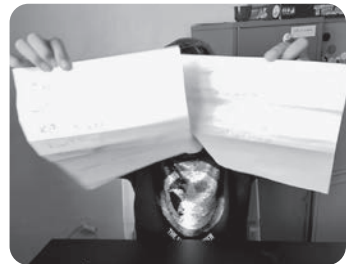
Alternatív tanoda: a tanoda olyan program, amely iskolán kívüli lehetőséget biztosít a gyerekek felzárkózására, személyre szabott figyelmet és nyugodt tanulási környezetet nyújt. Egyes tanodák tehetség gondozással is foglalkoznak, és szabadidős programokat is szerveznek, játszva tanulnak a gyerekekkel. (Tanoda-kisokos)

„Pompás hullák”: szurrealista játék, „amely során minden játékos egy-egy szót ír le egy papírra, majd behajtja és továbbadja azt, úgy, hogy a következő játékos, aki folytatja a szöveget, ne láthassa az előzőleg írtakat. A játék az első, ilyen módszerrel létrehozott mondatról („A pompás hulla megissza majd az új bort”) kapta a nevét.” (Balázs Imre József, Korunk)

Ha ti is kipróbálnátok: Első körben tipikus „pompás hulla” kérdéseket tettünk fel (Mikor? Hol? Ki? Kivel? Mit? Miért?), alapmondatokat alkottunk. Majd ezeket a mondatokat kifejtettük a kérdések mentén, ügyelve arra, hogy a mondataink összekapcsolódjanak bizonyos pontokon. Nagyon jó hangulatot teremtett a drámajáték is, mivel eljátszottuk, hogy ezek az összefonódott mondatok a tévében hangzanak el: volt egy tévébemondónk, és a jeleneteket is eljátszottuk. Kellékeket is használtunk: a papírszínház fakerete volt a tévé. Élmény volt a képzeletünkkel kísérletezni! Még videóra is vettük a szerepjátékot, és utána megnéztük magunkat.

Összeállította: Major Zsuzsa

Mentés másként és a toldi tanoda diákjai

Egy másik gyakorlat, a zárófeladat a színezős volt. Dan Perjovschi román képzőművész színezőjéből választottuk ki a tévéset. Mindenki színezett, illetve hozzatott, hozzárajzolt még valamit a sablonhoz. Miután végeztünk, elmondtuk egymásnak, hogy mi hogyan értelmeztük, hogyan és miért egészítettük ki éppen úgy a rajzainkat, ahogyan. Íme egypár értelmezés!

Kolis: „Elromlott a tévé, és most az embereknek egymást kell hogy szórakoztassák.”

Brenda: „Az ment a tévében, amit most az előbb eljátszottunk, és mindenki erről a műsorról beszél.”

LOUIS SACHAR

Bradley, az osztály réme

Bradley egy rossz gyerek, de az átlagosnál súlyosabb eset. Kötekedik, verekszik mindenkivel, nem fogad szót senkinek. Természetesen a tanulásban sem jeleskedik, egyszer már meg is bukott. A leghátsó sorban ül, se előtte, se mögötte nem ül senki. A tanárai sem néznek rá jó szemmel, állításuk szerint „komoly viselkedési zavarokkal küzd”. Ám a történetbe beékelődik egy új nevelőtanár: Miss Davis, más néven Carla. A szülők és a tanárok is abban reménykednek, hogy ő majd megneveli. Carla alig várja a találkozást a fiúval, szívesen meghallgatja a badarságait is, amelyeket mások csak rémes hazugságoknak könyvelnek el. Carla Bradley-t érzékeny, jószívú gyermeknek tartja. Minden erejével próbál segíteni rajta. Meghallgatja a problémáit, de soha nem mondja meg, hogy mit tegyen. Inkább igyekszik arra szoktatni őt, hogy a saját fejével gondolkodjon.

Külön tetszettek Carla burkoltan megfogalmazott tanácsai, biztatásai, amelyeket akár az olvasó is felhasználhat egy-egy rosszabb napon. Véleményem szerint a regény célközönsége a tizenkét év alatti gyermekek lennének, de úgy vélem, az a jó gyerekkönyv, amelyet az idősebb korosztály is szívesen olvas. Ez a mű meg tökéletes egy esős, bekuckózós délután eltöltésére, így bátran ajánlom bárkinek.

Szabó Csenge, VIII. B osztály

J. R. R. TOLKIEN

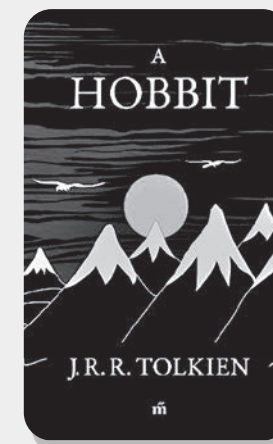
A hobbit

A hobbitot J. R. R. Tolkien A Gyűrűk Ura trilógia előzeteseként írta meg. A történet a régi időkben játszódik, amikor még nemcsak emberek éltek a Földön, hanem más emberszerű és kevésbé emberszerű lények is.

A főszereplő Zsákos Bilbót felkeresi tizenhárom törp, hogy segítsen visszaszerezni a törpök otthonát, a Magányos hegyet, amelyet egy sárkány, Smaug uralt a benne levő kincsekkel és a törpök számára nagyon értékes Arken kővel együtt. Bilbó nem is sejtí, hogy ez a váratlan utazás egy életre szóló kaland lesz. Útjuk alatt folyamatosan dúl a harc a különböző lények, a jó és a gonosz között, ami megmutatja, hogy a kapzsiság által könnyen azzá válhatunk, aki ellen eredetileg harcba indultunk.

Ezt a könyvet azoknak ajánlom, akik egy kalandos és fordulatos művet szeretnének olvasni. Főként a tíz éven felüliek számára hozzáférhető, mivel a kitalált lények ellenére sem egy mesekönyv. Az is bátran elolvashatja, aki látta már a filmet, mivel mindkettő kiválóan sikerült.

Endes Hanna, VIII. A osztály

TONKE DRAGT

Levél a királynak

Ez a könyv egy lovagregény, melyet a téma kedvelői mindenképpen értékes olvasmánynak tartanak. A könyv főszereplője egy ifjú, aki lovaggá ütése előtt áll. Mégis képes feladni ezt, hogy a jót tegye. Társaival ellentétben megszegi a szabályt, hogy segítsen egy vadidegennek, és talán örökre megválhat az eddig nagyra tartott lovaglétől.

Útját igaz szíve kíséri, de vajon ez elég, hogy megóvja a világot gonoszságától? Sikerül-e elvégeznie a rászabott feladatot? Útja során barátokra vagy ellenségekre talál?

A könyv megmutatja, mitől lovag a lovag. Ajánlom azoknak, akik szívesen merülnek el egy kalandos, lovagias történetben. A könyv folytatása, *A nagy vadon titkai* ugyanilyen jó.

Simon Mónika, VIII. A osztály

Az idei év „sztárjai”

1979 óta a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület minden évben megválasztja az év madarát. Az idei címre három bagolyfaj pályázott, a nyertes a viszonylag eléggé gyakori erdei **fülesbagoly** lett, megelőzve a füleskuvikot és az uráli baglyot.

A fülesbagollyal leggyakrabban télen találkozhatunk, ekkor ugyanis a falvakba, városokba is bemerészkedik, egy-egy nyugalmasabb helyen, fák koronájában 20–30 egyedet is megfigyelhetünk. Jellemzőségei narancssárga szivárványhártyája („szeme”) és a tollfülek. A fák alatt

bagolyköpetek sokasága jelzi jelenlétét. Ha nem undorodunk, a köpet szétbontásával különböző apró csontokat, koponyákat, szőrcomókat figyelhetünk meg abban.

Az év madarán kívül más élőlényeket is kiválasztanak szakemberek a nagyközönség bevonásával. Bár ez a változás Magyarország területére érvényes, számunkra is jelentőséggel bír, hiszen több élőlény előfordul vidékünkön is, és a rájuk való figyelés fontos – ahogyan az a minket körülvevő élővilágra való fokozott odafigyelés, gondoskodás, megőrzés is.

Az év vadvirága a **nemes májvirág**, amelynek rokona, az erdélyi májvirág a Kárpátok erdeinek értékes tavaszi növényfaja. Az év fája a tatárjuhar, rovára pedig a tavaszi álganéjtúró.

Az év gombája a csoportos csészegomba, hüllője a **keresztes vipera**, hala pedig vizeink egyik ismert, villámgyors ragadozója, a süllő.

A fenti élőlényekről, valamint az előző évi győztesekről is találhattok adatot az interneten. Keressetek rájuk, ismerjétek meg őket, hiszen ezeknek a szavazásoknak, választásoknak ez a legfőbb céljuk: a népszerűsítés, az ismertetés, a megővésre biztatás.

A szerző felvételei

SZABÓ MAGDA

Születésnap

A történet főszereplője, Bori úgy gondolja, hogy mivel 14 éves lett, vége a gyerekkornak. Próbál úgy viselkedni és öltözködni, mint egy felnőtt, pedig semmit sem tud a felnőttek világáról. Azt hiszi, hogy a copfja és a kislányos ruhái miatt tűnik még gyereknek.

A karácsonyi készülődéskor nem várt esemény történik, ami mindent megváltoztat. Bori rájön, hogy az apja nem bízik benne. Úgy dönt, hogy elvégzi az összes munkát a házában. Végül ráébred, hogy mitől lesz valakiből felnőtt.

Érdeemes elolvasni a könyvet, mert benne van a felnőtté válás titka.

Mihály Hanna Andrea, VIII. B osztály

A szerzők a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum diákjai.

ti
olvasztok

Cimbi naplója

Szijasztok!

Halihó!

Ez a legujabb köszönésem, remélem értitek, miért. A hó miatt. Egész télen ez volt a sláger, **nincs hó, lesz hó, jó nagy a hó**. Kicsit unalmas is a tél ez miatt, az örökös hóproblematika miatt. **Hó így, hó úgy, hó rukk**. Mikulás skarácsony, ezek jók, s még a szilveszteri petárdák s tűzijáték, s maga a vakáció is jó. Vagy úgy is kérdezhetném, hogy ön a vakáció? Nem maga. De aztán a többi unalom. Hó, hideg, jég, licspocs, sár, hó s kezdődik előről. A vakációban is csak az a jó, hogy nem kell korán kelni. A többi uncsi.

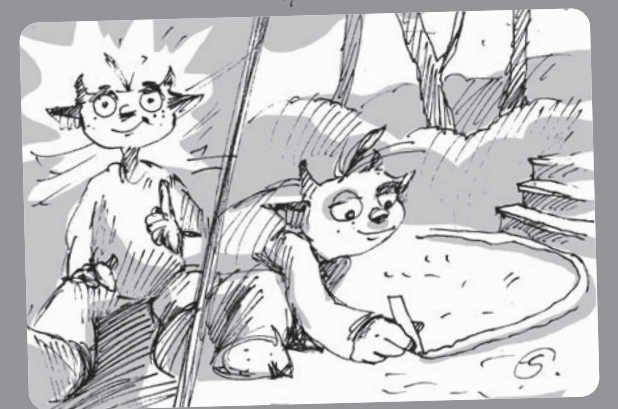
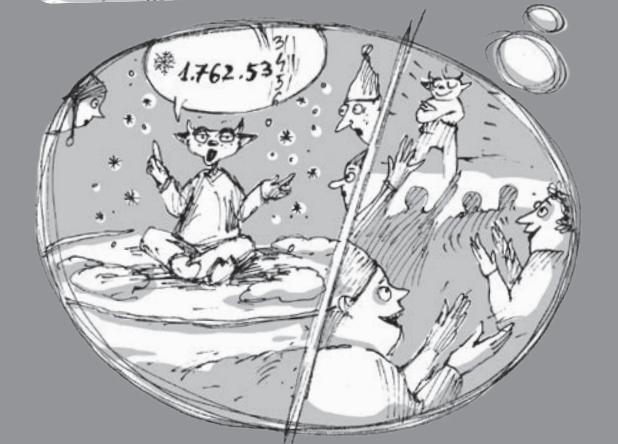
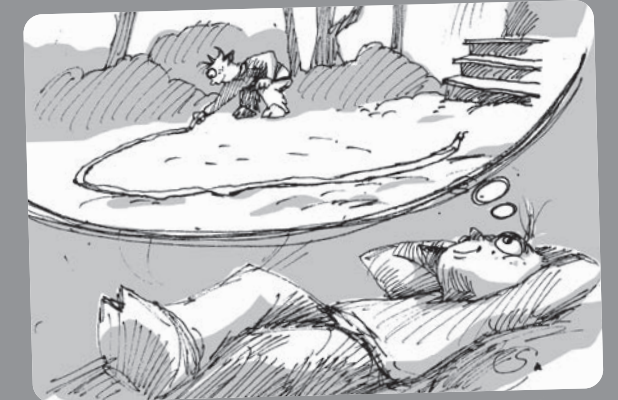
Vizont ami jó, hogy teljesen megváltozott körülöttem a világ. **Szemüveges lettem**. Most látom, hogy az emberek többsége szemüveges. Eddig mert nem láttam jól, aszt hittem, senki se szemüveges, csak egyeseknek a szemük szélesebb. Vagy csillogóbb. Most már tudom, ami csillog, az a lencse. Nem az, amit megeszünk, hanem a szemüveglencse. Amúgy az álmokat is tisztábban látom, pedig nem is alszom szemüveggel. Csak a tudatom miatt. Tudom, hogy látok, s így élesebb az álom. Jó érzés. Eddig mindig krétaporos volt a táblánál az orrom, leveses az asztalnál, a telefonom pedig taknyos. Bocs. **Ha influenzás az ember, nem ő a hibás**. Hanem a baktériumvirusbacilusok.

A szomszédunk ötletére, aki elég sokat iszik: lementünk a tengerre. Lehet, esztet nem is kellene írjam, **mert 12+os**, hogy valaki mindent iszik, ami *a-betűvel* kezdődik. Issza a sört, a bort, a pálinkát. Szoval lementünk a tengerre, mert mondta, hogy ilyenkor kevesen vannak ott, mert mindenki színi megy. **Télisportol**. Tényleg kevesen voltak, igaz, fürödni nem lehetett, mert nagyon fújt a szél. A *strandpapucsot* is potyára vittük, pedig jó olcsó volt leszázalékolva, kedvezményel. Mindenkinék a családból hármat vettünk. Nem volt túl jó 5let. De azért jól telt, mert a hotelbe csak mi voltunk. Se recepcijos, se szakács, csak mi. Nem volt könnyű bemenni, de szerencsére **apucinál mindig van fleksz**. Aztán apuci fűtött, anyuci főzött, testvéremék fogtak egy **macskát**. Először elkergettük, de aztán rájöttünk, hogy magyar macska, mert *káccra elfutott, s pisszpiszre visszajött*, sakkor hazahoztuk.

Kábé ennyi fért mai levelembe, s ha nem kellene matekpéldákat oldjak, akkor még többet írnék. De sajnos, első a matek, második az angol ... s nyolcadik a **SepsiOSK**.

Szijasztok! Éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

Hoppon a hóval

Csillag István rajzai

Cimbi

	A bál eleje!	Lopakodik	Belga autójel Német névelő	Bőr Duzzadást kezel Fémmele bevon	Mesében vasorrú Gyűjtő-szerkezet	Tamási személy-neve	Ez volt Elek apó is	1. Kossuth-díjas magyar író, 1936-ban született
1								2. Kossuth-díjas magyar költő, író, műfordító, kritikus, tanár, múzeumi igazgató (1911–2008)
3								3. Kétszeres József Attila- és kétszeres Kossuth-díjas költő, esszéíró, prózaíró, politikus (1930–2016)
Régi vásár-forma								4. Magyar író, újságíró, irodalom-történész (1927-2001)
Szabályosan ismétlődő			Germánium Melegít		Egy angolul Elér valamit			
Puha fém								
Nulla	Minta Bajt okoz					Méter Éveink száma	Dehogys! Tonna 2. Házat rakó	
Tetejére csap				Biliárdütő Kiló			Áruforgalmi adó Névelő	
Pusztít			Baka Bírói palást				Makk közepe! Kerülő (alkalom)	
Sort szélei!		Tárgyrag Megvehető pénzből		Visz, visel Lyuk a céltáblán			Lenti helyre Ler szélei!	
Orvosnál mondjuk	Arab ország Kópézenek szigete					A sós víz is ez Ellenben		
... hűz, sorsol, régen					Átmérő Elorzás		Gabona-fajta Arcszín	
Dátummal lát el				Borít Mocsári madár			Kutyafajta Az összes	
Műtétet végző						Imola becézve Lenti helyre		Ipszilon Törvényes ügy
A sugár jele	Liter Kicsinyítő képző		Olasz szigetcsoport Magad				Pályaudvar röviden Null-null	
	Titkot megfejt Francia autójel						Francia férfinév Newton	
4								A

CIMBI KÉPTÁRA

KÓNYA ÉVA

Tűzhányók ihlette festmények

William Turner *A Vezúv kitörése* (1817) című festményén megfigyelhető az égboltnak a Tambora 1815-ös kitörését követően megváltozott színe

John Constable *Vihar a Weymouth-öbölben* (1816) című festményének sűrű, fekete felhőkkel borított égboltja a Tambora kitörésének következménye

Mezey Lajos *Vulkánkitörés* című festményét (1860 körül) a Vezúv 1850-es években történt kitörése ihlethette

Frederic Edwin Church *Az ecuadori Cotopaxi* (1862) című festményén a vulkánkitöréseket néha éveken át kísérő jellegzetes, vörös naplementét ábrázolja

Kacusika Hokusai *A Nagy Hullám Kanagavánál* (1830) című metszete szökőárat ábrázol a japánok szent hegye, a kétszáz éve szunnyadó Fudzsi előterében

John Martin *A harag napja* (1851) című látomásos festménye a hatalmas vulkánkitörés formájában bekövetkező világvégéről

Cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2019-2020-as tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 lej (3,33 lej / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 lej / lapszám.

-
- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
  - érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon •
  - írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimborá.net